

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“, TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCH-MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERZEKERING

AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.

Kapitaal-Verzekering Rente-Verzekering.

Venduhuis „DIE HAGHE“

SCHEVENINGSCH-VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter publieke veiling. Men betaalt 4 pCt van de opbrengst der verkochte goederen. De Directie: H. KRUIK.

INHOUD: De St. Nicolaas-Uitstalling van „Boeatan“. Javaansche Kunstavond in Leeuwarden. — Oud- en Hedendaagsch Hindoeïsme in den Ned.-Ind. Archipel. — Feuilleton. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

opgewekte en waardeerende toespraak. Hij wees op het bekende maar treurige feit, dat het Nederlandsche volk veel te weinig weet van het mooie land, daar ver in het Oosten, dat zoo nauw aan Nederland is verbonden. Elke poging om Indië en Nederland nader tot elkander te brengen, behoort krachtig te worden ondersteund en vandaar dan ook, dat spr. dadelijk bereid gevonden was, om den avond officieel te openen. Dan sprak de burgemeester zijn dank uit aan den man, die de prachtige verzameling van Bergum aan de stad Leeuwarden ten geschenke heeft gegeven, m.n. den heer *Nanne Ottema*, die de verzameling van den heer Van der Meulen had aangekocht, gelijk bekend is. Aan het slot van zijn rede dankte de burgemeester de dames en heeren uit Amsterdam en Den Haag, die zich de moeite hadden willen getroosten Leeuwarden met hun praestaties te verrassen.

daarom ook hartelijk werden toegejuicht. Gezongen werd „*Moeder's Nachtwake*“, gedicht van R. M. Noto Soeroto en compositie — een vrije bewerking van het maleische slumerliedje „*Nina-Bobo*“ van R. M. A. Soerjo Poetro.

De Sint-Nicolaas-Uitstalling van „Boeatan“, Heulstraat 19, Den Haag.

Juist waren j.l. Donderdag in het tentoonstellingslokaal, Heulstraat 17, Den Haag, de uitstaltafels in hoefijzer-vorm geschaard, keurig aankleefelijk belegd met allerlei voorwerpen van Oost- en West-Indische huisvlijt en kunstnijverheid, bijzonder geschikt voor feestgeschenken, toen H. M. de Koningin en Z. K. H. Prins Hendrik met een der hofdames er een bezoek brachten. Het Koninklijk echtpaar betoonde groote waardeering voor het handwerk uit onze koloniën, vroegen belangstellend naar een en ander en deden verschillende inkoop, o.a. van kussens en kleedjes in Javaansch batikwerk.

Het eigenlijke programma werd toen aangevangen met een lezing van den heer *Raden Mas Noto Soeroto* over de oude literatuur der Javanen. Hij las o.a. een episode voor (in vertaling) uit het oud-Javaansche epos *Mahabharata* (Joedisthira met zijn hond), welk motief ook gebruikt is door *Frederik v. Eeden* in de 9de zang van *Het Lied van Schijn en Wezen*. Daarna las hij een proeve voor uit de *Ardjoena-Wiwaha*. Ten slotte vergeleek hij de oude met de nieuwe literatuur van het Javaansche volk en kwam tot de conclusie, dat de stilstand en het verval der hedendaagsche literatuur-beoefening voornamelijk te wijten is aan de economische zwakte van het Javaansche volk. Een beroep deed hij op de Nederlanders, aan wie de zorg voor het volk van Indonesië is toevertrouwd, dat zij de heilige taak mogen beseffen: den bloei van de cultuur te bevorderen door het scheppen van gunstiger levensvoorwaarden voor het volk, waartoe hij behoort.

Daarop volgde de lezing van den heer *Mr. J. G. Huyser*, die een zeer interessante uiteenzetting gaf van den oorsprong en de beteekenis der oudheden van Java. Na in korte trekken de literatuur over die oudheden te hebben behandeld, vertoonde spr. een aantal lichtbeelden van den Boro-Boedoer, van de Diengtempels, van die van Prambanan, van de Tjandi Sewoe enz. Ook verschillende mooie basreliefs van Prambanan en Panataran, zoomede de voornaamste godheden van het Hindoe-pantheon werden op het doek geprojecteerd.

Sedert stroomt 't in „Boeatan“ van belangstellende en kooplustige bezoekers.

Javaansche Kunstavond in Leeuwarden.

Door de Redactie van het Tijdschrift „*Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw*“ werd Zaterdag j.l. in den schouwburg te Leeuwarden een kunstavond gegeven uit waardeering voor de te Leeuwarden geopende „*Verzameling van Indonesische en Chinese Kunst*“. De opbrengst kwam ten bate van het *Kartini-fonds*.

De burgemeester van Leeuwarden, mr. J. A. N. Patijn, opende als beschermheer den avond met een

Aan de beurt kwam toen *Raden Mas Surya Ningrat*, die over het huiselijk en maatschappelijk leven der Javanen zou spreken. Deze spreker was echter met het oog op den tijd genoodzaakt zich zeer te bekorten. In plaats van zijn lezing te houden, wilde hij daarom liever dadelijk de lichtbeelden vertoonen, aan de hand waarvan hij het Javaansche volk in zijn dagelijksch doen en laten voor het Nederlandsch publiek zou uitteekenen.

In gedachte begeleidde spr. zijn toehoorders op een excursie, ergens in Midden-Java en toonde hij daarbij verscheidene zeden en gewoonten, uitingen van kunst en religie, maatschappelijke verschijnselen enz., die alle op het doek werden geprojecteerd. Vele malen werd er in de zaal hartelijk gelachen en geapplaudiseerd vanwege de geestige manier, waarop de spr. zijn voordracht improviseerde. Vooral als hier en daar zijne opmerkingen ten beste gaf aan het adres der Nederlanders, scheen het publiek groot plezier te hebben.

Hierna werd gepauzeerd. Het eere-comité, bestaande uit eenige aanzienlijke dames en heeren uit Leeuwarden, ontving met den burgemeester in de Directiekamer de leden van het Javaansch-Hollandsch gezelschap.

Men vrage prospectus voor het doen uitvoeren volgens teekeningen en bestek van inwendige verbouwingen, sanitaire en electr. installaties, enz.

N.V. voor Binnenhuis-architectuur en Meubelkunst

CORN. VAN DER SLUIJS

Directeur.

Oude Molstraat 12 f Den Haag Telefoon 4782

Geheele wooninrichtingen, Meubels naar eigen ontwerpen, Stoffen, Behangsels, Tapijten, Lampen, enz.

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN - Opgericht 1879.

DEN HAAG - AMSTERDAM - ROTTERDAM - UTRECHT - BAARN

Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

Na de pauze trad *Raden Mas Ario Soorjo Poetro* op met een lezing over de Javaansche muziek en haar plaats in de kunst. Na een kleine inleiding toonde spr. aan, dat de Javaansche absolute muziek nog niet voldoende ontwikkeld is en dat daarentegen de programma-muziek op Java reeds een stevige basis heeft. Daarna demonstreerde hij op de viool een compositie in een door hem uitgedacht nieuw-Javaansch muziekschrift, getiteld *Rarjwo Sarjo* (= van kleine makkers), welk lied hij daarna ook zong. De heele zaal was door zijn zeer gevoelvollen en daardoor indrukwekkende voordracht blijkbaar niet weinig getroffen.

Daarna zong de heer *Soorjo Poetro* met zijn volle, maar zachtklinkende stem het populaire lied van Prins Mangkoe Negoro IV, waarvan een bewerking naar de gamelan-bespeeling, speciaal voor zang en piano, indertijd door R. M. Surya Ningrat was geleverd, terwijl de dichter Noto Soeroto daarbij de vrije Hollandse vertaling van het minnedicht had geschreven. De zangdemonstratie van den heer *Soorjo Poetro* werd begeleid door den heer *Surya Ningrat*, die op de „soeling” (Javaansche fluit) speelde.

Nadat het slotnummer — de *Kelono*-dans, uitgevoerd door *Raden Mas Harsaja* — door den heer *Soorjo Poetro* was aangekondigd en ingeleid, begon de piano-muziek (geschreven door R. M. Surya Ningrat en op uitstekende wijze gespeeld door *Mej. Jo Meyer*): eerst krachtig en vlug, daarna heel zacht en langzaam, om ten slotte over te gaan tot een maatvast, nog steeds krachtige dans-begeleiding. Toen verscheen de danser, *Praboe Kelono* voorstellende. De dans zelf is een plastische uitbeelding van trots en ijdelheid, welke menselijke eigenschappen op schoone wijze door den danser werden weergegeven. Wanneer dit slotnummer voor de meesten der aanwezigen „de clou” van den avond werd gevonden, behoefde zulks niemand te verbazen. Niet alleen was het een genot om naar die fijne, van groote lenigheid getuigende bewegingen (vooral van de vingers en van het hoofd) te kijken, maar evenals altijd was ook dien avond het kijken veel gemakkelijker dan het *luisteren*.

Een ware ovatie beloonde de leden van het gezelschap. Twee groote kransen werden op het podium gebracht; één daarvan, voorzien van de kleuren van Leeuwarden, was afkomstig van het Gemeentebestuur, terwijl de andere door den heer *Nanne Ottema* werd aangeboden.

Nog werd aan het slot een photo gemaakt van het gezelschap met den burgemeester en de leden van het comité.

Den volgenden dag werd den gasten door den *Burgemeester* in het Hotel Doelen een lunch aangeboden, waarbij de gastheer nogmaals zijn dank, ook namens het bestuur der plaatselijke Kartini-vereeniging, uitte voor de schoone en nuttige praestatie in het belang van Indië en ten bate van het Kartini-fonds. De heer *Noto Soeroto* dankte den gastheer hartelijk namens het gezelschap. Ook den heer *Ottema* en den heer *Cuyppers*, (de laatstgenoemde is de oprichter van het Tijdschrift „Ned. Indië Oud en Nieuw”) werd hulde gebracht.

Naar wij hopen zullen ook andere plaatsen van Nederland in de gelegenheid worden gesteld hetzelfde moois van Indië te hooren en te zien te krijgen.

FEUILLETON.

OSAKA. 1)

Bijna driehonderd jaar geleden schreef kapitein John Saris, die Japan in dienst van de Engelsche Oost-Indische Compagnie bezocht, omtrent Osaka zijn lastgevers te Londen:

„Wij bevonden Osaka een zeer groote stad te zijn, zoo groot als Londen binnen de wallen; met vele mooie, hooge, houten bruggen, die een rivier overspannen even breed als de Theems te Londen. Ook zagen wij enkele fraaie huizen, maar toch niet vele. Osaka is een der voornaamste zeehavens van Japan en bevat een kasteel, dat verbaazend groot en sterk is.”

Wat Kapitein Saris van 't Osaka der XVIIIe eeuw heeft gezegd, is bijna even toepasselijk op 't Osaka van thans. Het is nog steeds een groote stad en een der voornaamste zeehavens van Japan; 't bevat, naar Westersche opvatting slechts enkele fraaie gebouwen, het telt vele houten bruggen (ook ijzeren en steenen bruggen), die een rivier even breed als de Theems te Londen overspannen — de Yodogawa; en men vindt er een verbaazend groot en sterk kasteel, gebouwd door Hideyoshi, naar 't plan van een Chineesche forteres uit de Han-dynastie, dat nog altijd door militaire bouwmeesters bewonderd wordt, al zijn de torens met vele verdiepingen verdwenen en 't prachtige paleis (in 1868) verwoest.

Osaka is meer dan twee duizend vijfhonderd jaren oud en dus een van de oudste steden van Japan.

Eeuwen voordat 't bestaan van Japan in Europa werd vermoed, was Osaka reeds 't groote financieele en com-

Oud- en Hedendaagsch Hindoeïsme in den Ned.-Ind. Archipel.

Over dit onderwerp werd j.l. Vrijdag de aangekondigde lezing door den heer W. J. Giel gehouden.

Spreker begon er het auditorium op te wijzen, waarom het gedachtenleven van den Oosterling in geheel andere banen wordt geleid, dan dat van den Westering, en dat dit groote verschil voor het voornaamste deel zijn ontstaan te danken had aan het groote verschil in omgeving en levensomstandigheden van beide groepen. Zoo was de Oosterling opgevoed te midden van een overweldigend schoone natuur met imponeerende natuurverschijnselen en felle contrasten. Eene natuur die alles gaf, en haast niets vroeg, die hare krachten somwijlen zóó onstuimig losliet, dat de onontwikkelde mensch wel tot angst en piëteit moest worden gestemd.

Evenals de Grieken en Romeinen achter al deze natuurkrachten bepaalde godheden zochten, deden de Oosterlingen dit ook, en kwamen zij al heel spoedig tot een zeer uitgebreid pantheon.

Zooals bij alle natuurvölker, heerschte oorspronkelijk ook in onzen Archipel het animisme, waarbij de mensch zich alles bezielde denkt, zich steeds omgeven acht door geesten en krachten, die hem, naar hun welgevallen, kunnen goed doen of schaden, en die hij dus op alle mogelijke wijzen door offerandes te vriend moet houden.

Later streek over die animistische denkbeelden de louterende hand van het Hindoeïsme, welke groote godsdienst van zoo weldadigen invloed is geweest op de vorming en ontwikkeling van het grootste gedeelte onzer Archipel-bewoners. De meesten werden van animist Hindoe en kwamen daardoor op een hooger niveau van kunnen, werken en denken. Later kwam de Islam dit alles met geweld omverhalen, doch vermocht deze leer niet te raken aan de kern der volksziel, die Hindoe-animistisch was en bleef, zoodat de Oosterling altijd nog met eene zekere piëteit tot het Hindoeïsme opziet, en de ontwikkelde Oosterlingen zich in hunne beeldspraak en aphorismen gaarne van de Hindoeleer en hare fabels bedienen.

Vervolgens werd eene uiteenzetting gegeven van het oorspronkelijke Brahmanisme en Boeddhisme, waarna de voornaamste goden en figuren van het Hindoe-pantheon op het doek werden vertoond. De details daarvan besprekende, deed de heer G. uitkomen, hoe de Hindoe bij zijne uitbeelding niet het realisme van de Westersche kunst heeft nagestreefd, doch zich in zijne godenfiguren losmaakte van het antropomorphe door in het uiterlijk der beelden alleen de geestelijke verhevenheid der god-menschen vast te leggen, eene verhevenheid, die in hooge mate het schoonheidsideaal beheerscht, vooral wanneer de kunstenaar zich geheel weet los te maken van de materie van zijne omgeving.

Dit laatste nu schijnt niet overal het geval te zijn geweest, hetzij door invloed van de Grieksche kunst, hetzij doordat de kunstenaar door een levend model was geïnspireerd, zoodat wij b.v. in *Pranaparamita* (het Denken, de Moeder van het Heelal) naast de Madonna-achtige verhevenheid van gelaats-

mercieele centrum van 't Keizerrijk; en Osaka is zulks nog altijd. 2) In 't feudale tijdperk waren de kooplieden van Osaka de bankiers en geldschietters van de Japansche prins: zij ruilden de rijst tegen zilver en goud; — zij stapelden in hun mijlen lange, brandvrije pakhuizen de voorraden graan, katoen en zijde op; — en zij verstrekten aan de groote aanvoerders „the sinews of war”: n.l. geld. Hideyoshi maakte Osaka tot zijn militaire hoofdstad; — Iyeyasu, jaloersch en slim, vreesde de machtige koopstad en achtte 't noodzakelijk de kapitalisten gevoelig te aderen, om hun financieele macht te fnuiken.

Alle groote steden der wereld — zoo wordt gezegd — geven aan hun bewoners iets bizonders, een eigen cachet; en in Japan valt de man van Osaka zelfs op straat in 't oog. Men kan zeggen, dat 't type van den man van de hoofdstad minder opvallend is, dan dat van den man van Osaka — zooals in Amerika de man van Chicago eerder aan te wijzen is, dan de New-Yorker of Bostonner. Deze toont toch een zekere snelheid van opmerken, van steeds beschikbare energie, een algemeen air van „well up to date” te zijn, ja den tijd zelfs een weinig vooruit te wezen; wat 't gevolg is van industriële en commercieele concurrentie. In alle gevallen heeft de Osaka koopman of fabrikant een veel grootere erfenis der ondervinding van zaken doen dan zijn mededinger van de politieke hoofdstad. Dit verklaart wellicht voor een deel de superioriteit van den Osaka handelsreiziger. Op reis, in den trein of aan boord van de boot raakt men soms in gesprek met iemand, wiens nationaliteit men niet kan vaststellen. Hij is met smaak gekleed, volgens de laatste en beste mode; hij spreekt even goed Engelsch, Fransch als Duitsch; hij is zeer hoffelijk en weet zich aan te passen aan allerlei soort menschen; hij kent Europa, en kan U zeer bijzondere informaties geven omtrent streken in 't Verre Oosten, reeds door u bezocht, en ook van landstreken, u zelfs bij name niet bekend. En wat Japan betreft, hij weet wat elk district in 't bijzonder

2) Dit werd ongeveer 20 jaar geleden geschreven.

Mej. J. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG-VAN REEDE,

SPRAAKLEERAREN TE

AMSTERDAM, 582 Keizersgracht, Tel. N 2916

behandelen alle spraakstoornissen in den ruimsten zin des woords en geven, zoo noodig, aan patiënten gelegenheid tot inwoning gedurende de kuur.

Voor predikanten, juristen, militairen en voor hen die voor hun beroep veel moeten spreken worden met September Cursussen geopend, met twee lessen per week.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging
Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG Kneuterdijk AMSTERDAM Weteringschans GRONINGEN Spilsluizen

Middelbare School v. Handel en Administratie, LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoort te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur F. TIJMSTRA.

GESCHER & KEMPER
..... Vlamingstraat 22
TAPIJTEN-KARPETTEN
Onovertroffen Collectie.

Mevrouw!
Indien U niet tevreden is over Uw leverancier, bel dan even op
No. 2508 Haag.
Het bestaan onzer firma sedert 1862 waarborgt U een solide bediening.
L. A. Biesmans, fa P. Kok.
Speklagerij, Groenmarkt 38.

Luxe Brood- en Banketbakkerij
Willem Renout
Spuistraat 184-186 - Tel. N. 1892 - Torensteeg 7.
AMSTERDAM

Au Corset Gracieux.
G. W. COPPERS.

DEN HAAG. Spuistraat 36, Telef. 3334. Piet Heinstr. 107, Telef. 1723.
ROTTERDAM. Hoogstraat 334, Telef. 6474.
ARNHEM. Ketelstraat 24, Telef. 1495.
DORDRECHT. Voorstraat 289, Telef. 1146.
LEIDEN. Maarsmanssteeg 23, Telef. 577.

Grootste en meest uitgebreide Corsetten-Magazijnen zoowel in de goedkoopere als duurste soorten.

1) Naar Lafcadio Hearn's „Gleanings in Buddha Fields”, door D. A. H.

uitdrukking tevens ook het fraaie in lichaamsvormen kunnen bewonderen.

Vervolgens werd de komst van het Hindoeïsme op Java besproken en de invloed, dien deze leer heeft uitgeoefend op het werken en denken van den Javaan en op de kunstwerken, die op Java zijn gewrocht. Achtereenvolgens maakte men toen op het doek kennis met eene serie Hindoeïetempels en beelden op Java, waarbij de heer G. eenigen tijd bij den Boroboeur bleef stilstaan, een zuiver Boeddhistisch bouwwerk, de belichaming van de Boeddhistische leer. De heer G. noemde dit het grootste en meest imposante bouwwerk van geheel de wereld, dat, naar het voorbeeld van andere Hindoeïmonumenten, is gelegen op een hoogen berg, te midden van een zeldzaam verheven en prachtige natuur, die den mensch reeds bij het naderen en betreden van het heiligdom „stemt”.

Zijne lezing voortzettende, werd nu het heden-daagsch Hindoeïsme op Bali besproken, aldaar voornamelijk beleden in Ciwaitischen vorm, sterk vermengd met animisme en verder door eene kleine minderheid Boeddhisten. Van de oorspronkelijke wijze leer der Brahmanen en de liefdeleer van den Boeddha is op Bali niet veel meer te bespeuren, maar toch kon het Hindoeïsme worden beschouwd als de sterke pijler waarop de Balineesche maatschappij is gegrondvest. Het Hindoeïsme heeft zijn cachet op deze maatschappij gedrukt in het sterk omlijnd kastenselsel, de dorpsgemeenschap en de priesterheerschappij. De schoone ethiek heeft echter plaats gemaakt voor eene alles overheerschende godenvereering. Bali is het land van de tempels en de goden, waaraan de Balinees haast al zijn geld offert. In de Balineesche lijkverbranding, die ook verteld en vertoond werd, komt de huidige geloofsbelijdenis van den Baliër geheel tot uiting. De beide Hindoeïgodsdiensten op Bali verdragen elkander goed, en het is geen zeldzaamheid bij plechtigheden zoowel Boeddha- als Ciwapriesters te zien vertegenwoordigd.

Ten slotte werd een en ander omtrent de Balische tempels en de Balische godenvereering op het doek vertoond, waarna de spreker zijne rede eindigde met de conclusie, dat het Hindoeïsme, zoowel in de ziel van het Inlandsche volk, als in zijne kunstuitingen, eene erfenis heeft nagelaten, die door allen, die zich boven het alledaagsche kunnen verheffen, met dankbaarheid zal worden aanvaard.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Militaire sociëteiten, dagverblijven en ontspanningslokalen.

Naar aanleiding van een door het Departement van Oorlog uitgegeven circulaire, waarin wordt toegezegd, dat zullen worden ingericht:

- ontspanningslokalen voor Eur. korporaals en manschappen,
- zoo mogelijk een ontspanningslokaal voor Eur. onderofficieren,
- ten behoeve der niet-Eur. militairen per compagnie in het nachtverblijf een buffet, en
- dat voorts in beginsel besloten is om bij de

oplevert, wat daarvan de goede en minder goede kant is en de geschiedenis ervan. Zijn gelaat doet prettig aan — de neus is recht of iets gebogen — de mond door een zwaren, zwarten knevel gedekt; alleen de oogleden kunnen u doen vermoeden, dat ge met een Oosterling te doen hebt. Dit is een type van den Osaka handelsreiziger van 1896 — een wezen, even ver verheven boven 't doorsnee Japansche ambtenaartje, als een prins boven een lakei. Als ge denzelfden man in zijn eigen stad aantreft, zal hij waarschijnlijk in Japansche costume zijn, — gekleed, zooals alleen een man van goeden smaak zich weet te kleeden, en zal hij meer hebben van een Spanjaard of een Italiaan dan van een Japanees.

* * *

De reputatie van Osaka, als een centrum van voortbrenging en distributie, zou doen vermoeden, dat deze stad een modern aanzien heeft. Maar zulks is niet het geval, eer 't tegendeel. Men ziet in Osaka minder Europeesch gekleeden, dan in eenige groote stad van Japan. Ook de huizen zijn er oud-Japansch. Er zijn straten van drie verdiepingen en straten van twee verdiepingen; maar vierkante mijlen zijn volgebouwd met huizen van één verdieping. 't Grootste gedeelte van de stad bestaat uit lage, houten huizen en zijn met pannen gedekt. Toch zijn de straten interessanter, levendiger en eigenaardiger in hun teekens en uithangborden, dan de straten van Tokyo; en de stad is veel schilderachtiger dan Tokyo door de waterwegen. Men heeft Osaka terecht 't Venetië van Japan genoemd, want 't wordt in alle richtingen door kanalen doorsneden. De laatste maal, dat ik zoo een kanaal inkeek, was 't vergezicht betooverd door een voorjaarsmist. Het was in den vroege ochtend. Twee honderd yards van de brug, waarop ik stond, begon de voorkant van de huizen, die zich in 't water spiegelden, blauw te worden; wat verder waren ze doorschijnend dampachtig; en nog wat verder schenen zijn plotseling weg te smelten in het licht — een openvolging, als in een droom. Ik keek naar een bootje, door een boer met een strooien hoed en een mantel van stroo voortgeduwd — zooals de boeren in de oude prentenboeken zijn afgebeeld. De boot en

hospitalen een ontspanningslokaal voor het personeel van alle landaarden beneden den rang van onderofficier beschikbaar te stellen, zijn door Z e l o o t eenige artikelen in de „Loc.” geschreven.

Daar het gouvernement thans reeds een niet onaanzienlijke som uitgeeft voor de dagverblijven, en deze uitgaven in de toekomst bij de oprichting van de ontspanningslokalen nog zullen stijgen, is het niet van belang ontbloeit na te gaan, hoe het geld besteed wordt en in de toekomst besteed dient te worden.

Tegenwoordig worden de gelden voor de dagverblijven niet deskundig aangewend; de administratie is duur en omslachtig, terwijl inkoop en verkoop niet op de juiste grondslagen berusten, zoodat de soldaat in de dagverblijven niet zelden zijn dagelijksche behoeften duurder koopt dan op den pasar of in de Chineesche toko's. Afzonderlijke ontspanningslokalen voor Eur. korporaals en manschappen zullen in een werkelijke behoefte voorzien, alsook een dergelijk lokaal voor de onderofficieren, al zijn die ook beter gehuisvest; maar wenschelijk is het, daarin Amboineesche en Inlandsche onderofficieren toe te laten.

Men richte daarvoor in ruime, luchtige gebouwen, afgescheiden van de compagnieën en helder verlicht, voorzien van eenvoudig, gemakkelijk meubilair, één of twee biljarts en waar de plaatselijke dagbladen niet ontbreken. Verder dient er verkrijgbaar te zijn: koffie, broodjes, boter, kaas, thee, melk, suiker, opdat de soldaat voor eenige centen zijn ontbijt kan aanvullen en smakelijker maken; ook moeten er alle kleinigheden te koop zijn, waaraan de soldaat behoefte heeft.

De dagverblijven met buffet voor niet-Eur. militairen dient men in te richten overeenkomstig den smaak voor eet- en drinkwaren van den landaard der manschappen.

Behalve voor de lokaliteit en de verlichting zal het gouvernement ook te zorgen hebben voor het meubilair, dat zoo noodig uit de kleedingmagazijnen in bruikleen afgestaan wordt.

Wil men echter zeker zijn, dat het goed besteed wordt, zoo dient men de exploitatie van alle ontspanningslokalen en dagverblijven garnizoensgewijze in één hand te brengen en te vereenigen met de financiëel zooveel krachtiger militaire sociëteit. „De compagnies- en korpscommandanten worden dan geheel van de administratie en het beheer ontslagen, doch behouden natuurlijk wel het toezicht en het recht om voorstellen te doen in het belang van de ontspanningslokalen en dagverblijven.”

De sociëteit doet alle inkoop, stelt met zeer geringe winst de verkoopprijzen vast, regelt het beheer, betaalt de onkosten voor bediening enz. en het meubilair voor de ontspanningslokalen. De plaatselijke militaire commandant krijgt het toezicht op alle inrichtingen.

Voor het doorvoeren van deze nieuwigheid zal er echter met de tegenwoordige wijze van beheer der militaire sociëteit, waaraan trouwens grove gebreken kleven, gebroken moeten worden.

De schrijver stelt zich voor, dat met het beheer van de groote sociëteiten belast worden afzonderlijke

de man werden eerst helderblauw, dan grijs en dan — voor mijn oogen — gleden zij 't Nirwana in. 't Geheel van onwerkelijkheid door den schijnenden mist in 't leven geroepen, werd nog verhoogd door de algeheele afwezigheid van geluid; want deze kanaalstraten zijn even stil, als de winkelstraten druk en rumoerig zijn.

Osaka is, uit 't oogpunt van handel, de best ingerichte stad van Japan en een der best geordende steden van de wereld. Het is steeds geweest de stad der gilden bij uitnemendheid; en de verschillende bedrijven en industrieën vindt men nog altijd in de vaste, daarvoor in der tijd aangewezen wijken van straten bijeen.

Bouwwerken van Europeesch karakter ziet men er weinig, al steken tusschen acht en negenhonderd fabrieksschoorsteenen hun walmenden muil hoog in de lucht. Osaka zal in Westerschen stijl gaan bouwen — met gebouwen en gebakken steen en ijzer — zoodra dit blijkt een voordeel te zijn, eerder niet. „O s a k a g o e s s l o w” zegt men in Japan. 't Grootste en best geredigeerde dagblad in Japan, de „Asahi Shimbun” verschijnt in Osaka. Dit is een geillustreerd dagblad naar een Parijsch model — het geeft een feuilleton, vertalingen van buitenlandsche belle lettres en kolommen vol lichte pittige en geestige beschouwingen over de dingen van den dag. Het betaald groote sommen aan schrijvers van naam en ziet niet op kosten voor telegrammen en medewerkers. De illustraties — van de hand eener vrouw — geven een overzicht van alle phases van 't Japansche leven, oud en nieuw, zooals Punch van 't Engelsche leven geeft. Het heeft de meest moderne drukpersen, laat speciale treinen loopen en wordt over 't geheele keizerrijk gelezen. Ik verwachtte de „Asahi Shimbun” grootsch geïnstalleerd te zien in een der voornaamste wijken van de plaats. Doch dit dagblad verschijnt in de oude stad — Samuraivashiki — een van de rustigste, meest bescheiden buurten van 't geheele district.

En ik moet bekennen, dat dit sobere en verstandige conservatisme me verheugde. De concurrerende kracht van Japan zal lang afhankelijk blijven van de macht tot handhaven van de ouden eenvoud van 't leven.

(Wordt vervolgd).

E. CASSUTTO & Dr. A. KERVEL

TANDARTSEN.

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telefoon: SCHEVENINGEN 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

HOOFDDEPÔT VOOR NEDERLAND
A. LE BELLE AMSTERDAM
VROLIKSTRAAT 128
TEL. Z. 4265-6990

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA”.
Spuistraat 16 DEN HAAG Telefoon 3768.
Gunstig gelegen in het midden der stad.
Lift — Electrisch Licht — Centrale Verwarming.
80 Kamers en Salons.
PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f 1.50 EN HOOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.
J. DEN HARTOG.
gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

The Ph. van Ommeren Corporation
of New York.
42 Broadway New York
belast zich met expeditie en verschepping van goederen van
Amerika naar Holland,
Ned. Oost- en West-Indië.
enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard.
Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door
PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

T. B. VAN DER POL
Daendelsstraat 1c 's-Gravenhage
Telefoon 5785 H.
Vertrouwd adres van prima Rijkleding voor Dames en Heeren en Avondkleding.

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.
STOFFEN, ZIJDE, FLUWEL,
FLANEL en KATOEN.
NIEUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM.
Mantels, Mantelcostumes, Costumerokken.
Dames OVERHEMDEN, in gestreept en effen
van af f 2.95 tot f 6.75
Waschechte zijden BLOUSES, gemoest f 5.90
COSTUMEROKKEN, prima coupe f 12.50

personen, die uit het onderluitenantcorps getrokken moeten worden en zoo noodig van de eene sociëteit naar de andere kunnen worden overgeplaatst. Zoo doende zouden de sociëteiten economischer beheerd kunnen worden, en de ontspanningslokalen en dagverblijven ook kunnen opnemen.

Op de hoofdplaatsen zouden dan inkoop en gedaan moeten worden ook voor de sociëteiten in het binnenland en op de Buitenbezittingen, waardoor deze waren van beter kwaliteit zouden krijgen en tegen lagere prijs.

Teneinde de sociëteiten het noodige geld te verschaffen om de inkoop contant te doen, zou gebroken moeten worden met het tot heden gevolgde systeem om de winst op te maken. Ook zouden eenige wijzigingen aangebracht moeten worden in de administratie, wat, volgens schr., reeds lang hard noodig was.

Ten slotte wenscht Zeloof nog, dat de bedoelde inrichtingen coöperatieve verbruiksverenigingen in de ruimsten zin zullen wezen, vooral op de Buitenbezittingen. De daartoe noodige betrouwbare en belangeloze hulp kunnen de groote sociëteiten op de hoofdplaatsen verschaffen.

De Bandjermasinsche Credietbank en de economische toestand van Z.-O. Borneo.

In de „Loc.” treffen we een en ander aan uit het verslag van het tweede boekjaar der Bandjermasinsche Credietbank, die in het begin van het jaar alleen te Bandjermasin gevestigd, in den loop van 1916 ook filialen vestigde te Martapoera, Amoentai, Kedangan en in Januari 1917 te Barabei, alle belangrijke centra in volkrijke, welvarende streken; daardoor kon de bank den Inlandschen voortbrenger ook bereiken.

In Martapoera vinden in normale tijden 3000 personen een bestaan in de diamantindustrie met het bewerken en slijpen van de in de omstreken van Martapoera gevonden diamanten en van de ingevoerde Kaapsche. Volgens het „Soer. Hbl.” is de aandacht van eenige in Nederland wonende diamanthandelaren op genoemde diamanthoudende streken gevestigd.

Een gevolg van de fancy-prijzen, op het oogenblik voor den zwarten diamant betaald, is dat velen, die door de abnormale tijden geen werk meer vonden in de diamantnijverheid, nieuwe vindplaatsen van steenkool in de buurt van Martapoera aanboorden. De Bank onthoudt zich echter van het geven van voorschotten aan de delvers zelf, aangezien deze weinig zekerheid kunnen aanbieden.

Ook de rubbercultuur is er uitgebreid; overal langs de groote wegen vindt men uitgestrekte rubbertuinen, waarvan de meeste boomen binnen enkele jaren tapbaar zullen zijn.

Amoentai is het land bij uitnemendheid van de Inl. rubber. Waarschijnlijk hebben de Inlanders de cultuur afgezien van de Hayoep Rubber Estate, de oudste Eur. rubberonderneming, of de naar de Straits geëmigreerde koolies hebben bij hun terugkomst in hun doesoen die loonende cultuur ingevoerd. Vooral in de onderafdeeling Tandjong zijn groote complexen lang-alang-gronden tot waardevolle Inlandsche plantages omgewerkt. Te bejammern is het, dat de Inlanders de boomen te dicht op elkaar planten.

De maandelijksche productie van pararubber kan men op 125 picols schatten, welke opbrengst in 1917 hoogstwaarschijnlijk verdubbeld zal worden.

De rijstbouw, waarop de bevolking zich ook toelegt, is te wisselvallig door hooge waterstanden en dikwijls voorkomende insecten- en muizenplaag.

In de Oeloe Soengei met de hoofdplaats **Kedangan** is de klappercultuur het belangrijkste middel van bestaan. Door de vraag naar klapperolie uit Japan en Amerika werd een groot deel van den oogst 1916 tot olie verwerkt, waartoe de Bank haar medewerking verleende door het tegenmatige provisie beschikbaar stellen van wissels op haar kantoren in het binnenland.

De welvarendste onderafd. is echter Barabei, waar de rijstbouw aanzienlijk is en de rentestandaard zoo hoog is — men spreekt zelfs van 100 pct. — dat de Bank er met succes kan werken. De uitbreiding van den kring harer werkzaamheid had voor de Bank ook haar schaduwzijden door het stijgen der onkostenrekening, het ontbreken van geoefend personeel en de betrekkelijk geringe geldmiddelen.

Al is door de hooge onkostenrekening de winst minder groot, zelfs met inbegrip van het regeerings-subsidie, het verlies van eenige duizenden valt in het niet tegenover den grooten steun, dien de Bank aan de Inl. bevolking in haar strijd om het bestaan verleent. „Het opvoeden van de aan de zorg van het gouvernement toevertrouwde Inlanders, ook in materiëlen zin, is regeeringszorg en de door de regeering verleende subsidie, al moge deze nog enkele jaren worden gegeven, is niet onnut besteed.”

Doordat het bestuur de hand heeft kunnen leggen op eenige goede werkkrachten, is het tweede bezwaar ondervangen. Door de ruime toevloeiing van deposito's en het openen van credieten door enkele lichamen, zoowel te Bandjermasin als Batavia, kon de uitbreiding tot stand komen.

Wanneer het Bestuur met omzichtigheid geld uitleent — op ult. December bedroeg de achterstand slechts f 329.50 — een doeltreffende controle op de handelingen zijner ambtenaren uitoefent, is de risico, aan de oprichting van de nieuwe kantoren verbonden, gering, temeer daar de Bank een regeling getroffen heeft met de Semarangsche Zee- en Brandassurantie-Maatschappij, waardoor alle Inlandsche eigendommen, bij de Bank in onderpand gegeven, bij bovengenoemde maatschappij tegen brandgevaar zijn verzekerd. De verzekeringspremiën worden de Bank door de verzekerden vergoed.

Nog eens het Inlandsch Credietwezen.

Van Inlandsche zijde wordt in de „Loc.” geschreven over het Inl. Credietwezen en dit gezet tegenover het crediet, gegeven door Arabische en Chineesche geldschietters. Deze rekenen van 3 tot 500 pct. 's jaars, terwijl het V. C. slechts 12 pct. vraagt, doch daar staat tegenover, dat bij het V. C. de leening in 20 termijnen moet worden aangezuiverd, terwijl de Inlander bij de geldschietters niet aan een bepaalden termijn gebonden is. Dit is dan ook een der redenen, waarom de Inlander blijft leenen bij Arabier en Chinees, die beiden geen moeite ontzien om hun kapitaal tegen zoo hooge rente uit te zetten, en den Inlander hun volle vertrouwen schenken. Komt een Chinees b.v. in een desa en ziet hij, dat een Inlander zijn tegallan met tabak beplant heeft, zoo zal hij daarop voorschot verstrekken met verplichting voor den Inlander om het product tegen markt prijs aan hem te leveren.

Wordt de tabak door weersgesteldheid totaal vernield, zoo verstrekt hij een tweede som op dezelfde voorwaarden. Hieruit ziet men duidelijk het verschil tusschen den Chineeschen geldschietter en de Credietbank, die den leener gerechtelijk vervolgt, als hij niet in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen.

Volgens de meening van schr. zou het credietwezen uit zijn verval zijn op te beuren door de rente te doen dalen tot 6 à 8 pct., de kosten van administratie aan een herziening te onderwerpen en voorts de afbetaling te stellen op 30 of 40 termijnen.

Afdeelingbanken, bestuur en belasting.

In hetzelfde blad wordt naar aanleiding van mededeelingen in het orgaan van de Centrale Kas de aandacht gevestigd op het feit, dat door een Inlandsch hoofd misbruik gemaakt is van de opgaven door Inlandsche leeners aan de ambtenaren van de afd.-bank vertrekt om de belasting te verhoogen. Zoo moet het voorgekomen zijn, dat een leener zijn aanvraag, om geld ter leen te mogen ontvangen, zag afgewezen, maar in de belasting hooger aangeslagen werd. Het Inlandsche volk spreekt dan ook reeds van „belasting bank”. „Schending van wat een geheim behoort te zijn, leidde hier tot financieele benadeeling nog wel van een afgewezen leener. Ik denk, dat deze man in een allesbehalve prettige stemming zal zijn geweest en vermoed, dat ook de wel toegelaten leeners volstrekt niet zullen zijn ingenomen met hun belastingverhoogen, welke een direct gevolg is van hun aanrakingen met de volksbank.”

Erger is echter, dat een Europeesch bestuursambtenaar, een ass.-resident, niet lang geleden aan het bestuur eener bank een opgave verzocht van al de in zijn afdeeling woonachtige leeners, met het kenmerklijk doel daarvan gebruik te maken bij den aanslag in de bedrijfsbelasting. Het hoofd van gewestelijk bestuur weigerde echter als voorzitter van de bank de gevraagde opgave te verstrekken.

De administrateur van een andere bank zond ge-

Firma H. C. MORSINK Ez.
(JOH. H. MOHRMANN, v/h Lid der Firma LEDEBOER & Co.)
Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30
Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans
Boemboes
Chutney
Ketjap Benting

ANDRÉ KLEINGELD
KLEEDERMAKER
Groot Hertoginnelaan 132, DEN HAAG. Tel. H 6682
Winterjassen.
Ulsters.

THE BERLITZ SCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN
DE GELUK-ONDERWIJS-EN
DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH, etc.
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZ SCHOOL
OVER DE WAALSCH-KERK
58° NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL: 2234

Kunst onder een ieders bereik.
2100 Reproducties van Oude en Moderne Meesters uit alle Musea van Europa.
Prijs 60 cent per stuk. Gratis ter inzage.
Katalogus met alle afbeeldingen à f 1.- p. st. pl. porto.
Kunsthandel **H. BOS** 2e Sweelinckstr. 99
..... DEN HAAG Telefoon H. 8757

HOOGERE BURGERSCHOOL
5-jarige cursus
met voorbereidingsklassen.
VOORSCHOTEN.

Bij schrijven van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken, d.d. 25 Juni 1906, is het INSTITUUT WULLINGS erkend als een H.B.S. met 5-j. c.

Kost- en Schoolgeld f 950.- / f 1250.-

Tot heden slaagden:

107 cand.	voor	Eindexamen H.B.S. 5-j. c.
19 "	"	Kon. Mil. Acad.;
27 "	"	Cadetterschool;
17 "	"	Adelborst;
20 "	"	Cand. O. I. Ambt; Zeev. en Machinistenschool, Posteries, enz.

De Directeur:
H. WULLINGS.
Augustus 1916.

HET UNIFORMHUIS
Civiel- en Uniformkleeding
Tropen-Uitrustingen
N.-Z. VOORBURG WAL 130 AMSTERDAM

..... **Melkinrichting**
Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683
„PASTEUR”
Scheveningen, Neptunusstr. 66a - Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

regeld een opgave van de door de leeners als zakelijke zekerheid gestelde gronden naar het hoofd van plaatselijk bestuur, die de gegevens doorzond naar de districtshoofden, welke er een dankbaar gebruik van maakten bij den aanslag voor de bedrijfsbelasting.

Zoude in bovengenoemde handelwijze wellicht de reden te vinden zijn, waarom zoo weinig grotere Inlandsche handelaars in betrekking staan tot de afdelingsbanken?

Het wantrouwen dezer middenstandslieden tegen de afdelingsbanken is groot en een der middelen om dit wantrouwen te overwinnen zal zijn een strenge bewaring van het ambtsgeheim.

Suriname.

„De Surinamer” van 26 Augustus ontving van haar correspondent aan de Marowijne den volgende interessanten brief:

„Vandaag kom ik de lezers van „De Surinamer” eens spreken over de Indianen der Marowijne, omdat zij de oorspronkelijke bewoners dezer schoone rivier zijn.

Reeds voor eeuwen vestigden zich hier de Caraïben, nauw verwant aan de Galibis, die verder oostwaarts wonen en waaraan Galibi zijn naam ontleend heeft. Zij bewonen de beneden-Marowijne en hun getal gaat niet boven de 200.

Voor een groote 50 jaar, kwamen hier eenige Indianen zich vestigen uit Brazilië onder aanvoering van kapitein Bastian. Van hen zijn nog een paar huisgezinnen over.

De Arrowakken kwamen hier wat later en hun getal bedraagt hoogstens een 100 zielen.

Voegt men daar nog bij de Trio's en de Aloekojana's van de Awa en Tapanahony, dan heeft men de geheele Indianen-bevolking van deze rivier.

Deze Indianen, en ik bedoel vooral de Caraïben en Arrowakken, leven hier als echte Zigeuners, als lui onder en boven de wet.

Zij erkennen geen kapiteins en houden zich ook niet aan het Nederlandsch gezag. Die toestand is verre van goed.

In Oost-Indië, Nederland en Curaçao zou men zoo iets niet dulden.

Het zou goed zijn als ons Bestuur de rechtspositie der Indianen eens voor goed regelde. Het is noodig, dat er over de Caraïben een kapitein wordt aangesteld en dat de man dan ook weet wat hij doen en laten moet. Men moest hem zijn plichten voorschrijven en hem in zijn rechten handhaven.

Voor de Arrowakken was het wellicht beter ze onder Nederlandsch gezag te brengen, maar niet met dwang! Men moet die vreedzame menschen niet gaan zeggen: ge moogt niet jagen, geen hout kappen, geen boschproducten verzamelen, etc., want bij den vrede van 1684 tusschen Gouverneur van Sommelsdijck en de Arrowakken is duidelijk bepaald, dat de Indianen dat recht hebben. Welnu die rechten bezitten zij bij contract, daar moet, ja daar mag m.i. het Bestuur niet aan tornen. Het recht van de minderen is ook recht.

Het is waar, dat die vredesvoorwaarden thans niet meer in schrift bestaan. De brand van 1821 heeft ze vernietigd, maar in dat vuur zijn niet de rechten der Indianen verbrand, die bestaan nog!

Wellicht zouden de Arrowakken te vinden zijn om een perceel land in allodialen eigendom aan te nemen en zoo zich als landbouwers te vestigen, maar hoe ook de zaak loope, het is onbillijk aan de lui te zeggen, zooals nu geschiedt: ge moogt niet meer jagen, visschen, hout kappen, etc. ge moet maar op een andere wijze aan den kost zien te komen. Een Indiaan vroeg me onlangs of het Bestuur ook zou willen dat ze roover zouden worden of zoo iets.

Daarenboven is het verkeerd die menschen te verbitteren. Suriname is dun bevolkt en kan die 300 à 500 menschen best gebruiken. Gaat men echter voort den ingeslagen weg te bewandelen, dan staat het te bezien dat onze Indianen den Franschen oever gaan opzoeken om daar te gaan zoeken wat Suriname hun niet geven wil: namenlijk, een stuk brood!.....

Het is waarlijk te betreuren, dat onze Indianen niet beter benut zijn.

Als men o.a. hen belast had met de balata-bleeding onder beding hun product aan het gouvernement te verkoopen, dat zou de Maroni goud opgebracht hebben en..... de boomen waren gebleed en niet gedood. Ik heb daar reeds op gewezen.

De houtkap zou in goede handen zijn als de Indianen er mede belast werden.

Het is te voorzien, dat na den oorlog er veel vraag naar hout zal zijn. Thans reeds worden in Nederland en elders in Europa geheele bosschen geveld om in het nijpend gebrek aan timmerhout en brandstoffen te voorzien. De Marowijne is rijk aan hout en rijker zeker dan de overige rivieren van Suriname.

St. Laurent voerde vóór den oorlog groote hoeveelheden hard hout uit.

Albina deed echter aan den houthandel, sedert het vertrek van Kappler, zoo goed als niets. Wel waren er, die Indianen en Boschnegers opdroegen hout te kappen, maar als de menschen het wilden leveren, was er geen geld om te betalen.

Het is niet te voorzien, dat er spoedig iemand die kapitaal-krachtig is, den houthandel te Albina zal hervatten en daarom was het goed dat het Bestuur die zaak eens in studie nam. Geld kan Suriname best gebruiken en aan hout is reeds groot gebrek en dat zal nog grooter worden: twee redenen dus, om de zaak niet uit het oog te verliezen.”

* * *

De gouverneur heeft — ten einde de gelegenheid te hebben die ontwerpen nader te overwegen — aan de Kolon. Staten verzocht, de behandeling te verdagen van de aanhangige ontwerp-verordening betreffende lepra, voorts die betreffende zoogenaamde kweekjes, en van twee ontwerpen betreffende de invoering van gemeente-besturen.

* * *

De Kolon. Staten hebben — hun instemming bevestigend met de waardeering die van bestuurszijde geuit is aan het adres van Dr. Stahel — zich verenigd met de voorgestelde nieuwe regeling van diens positie, waardoor zijn traktement f 6000 wordt, hem om de drie jaar zes maanden verlof zal worden gegeven voor studiereizen, en hij in de toekomst chef zal worden van de afdeling proefstation.

* * *

De Koloniale Staten hebben verworpen de voorstellen betreffende de benoeming van een rondreizend ontvanger voor de districten, en het vereenigen der beide ontvangers-kantoren te Paramaribo.

* * *

De krachtige bevordering der rijstcultuur in Nicaragua, heeft voor de suikerplantages Waterloo en Hazard aldaar een groote schaduwzijde. Het wordt daardoor steeds moeilijker, vrije arbeidskrachten voor de plantages te vinden. En daar het met de immigratie tegenwoordig al evenmin schitterend gaat, was het niet mogelijk het tekort geheel aan te vullen door gecontracteerde arbeiders. Een en ander is van invloed op den aanplant, met het gevolg dat de fabrieken op beide plantages niet op de normale capaciteit werken. Daarom is overwogen of het niet voordeliger zou uitkomen, het riet van beide plantages in de fabriek van Waterloo te verwerken, zoodat de fabriek op Hazard voorloopig gesloten zou worden. Een beslissing is ter zake nog niet gekomen.

Zoo men weet, behooren beide plantages aan de Schotsche familie Kirke.

* * *

De heer J. R. C. Gonggrijp heeft 5000 H.A. land aan den rechteroever van de Suriname (tusschen de Jonkermanskreek en Braamspunt) in erfpacht aangevraagd voor den aanplant van kokosnoten.

* * *

Op 61-jarigen leeftijd is te Paramaribo overleden de heer M. M. Leefson, koopman ene honorair consul der Nederlanden in Cayenne.

„De Surinamer” vertelt, dat de heer Leefson tot tweemaal toe door de Fransche regeering werd gecoreerd, en een zoon van hem als onderofficier in het Fransche leger dient.

Een kiesche onderscheiding verleende Z.Ex. de gouverneur Staal aan den overledene. Toen het Z. Ex. bekend werd, dat de heer Leefson in het hospitaal lag, gaf Z.Ex. bevel, dat hij voor rekening van het rijk als patiënt eerste klasse verpleegd zou worden. De begrafenis geschiedde eveneens op kosten van het rijk.

De gouverneur was ook zoo hoffelijk, om van den dood van den heer Leefson telegrafisch bericht aan

Instituut ROELIJN

Theresiastraat 77 - 's-Gravenhage

INTERN EN EXTERN.

Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.

Machineschrijven

Stenografie

Talen

Boekhouden

PROSPECTUS OP AANVRAGE.
GRATIS VERKRIJGBAAR

**Zuid-Hollandsche
 Brood en Beschuitfabriek**

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 %o gewaarborgd.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 201

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte
 Goederen. :: Stalen op aanvraag.

N.V. Electrotechnisch Ingenieur- en Installatiebureau

v/h B. L. VOGELS-DOLHAIN

's-Gravenhage.

ELECTRISCHE VERLICHTINGEN
 ELECTRISCHE SCHELGELEIDINGEN
 ELECTRISCHE UURWERKEN
 ELECTRO-MOTOREN
 TELEPHONEN
 BLIKSEMAFLEIDERS

ORNAMENTEN

als: Kronen, Wandarmen, Pendants, enz.
 IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN.

MONSTERZALEN:

1ste van den Boschstraat 10
 hoek Juliana van Stolberglaan.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

Tramhalte 7 en A DEN HAAG
 halte Valeriusstraat

Eenig adres voor hen die zich goed
 en voordelig van nieuwe of Tweede-
 hands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
 van 10 tot 4 uur.

den gouverneur van Cayenne en familie aldaar te zenden.

* * *

De door het Departement van Koloniën van den Gouverneur ontvangen mailverslagen gedagteekend 16 Augustus en 22 September bevatten niet veel dat onzen lezers niet reeds uit de nieuwsbladen bekend is.

Als een bewijs hoe slecht het gesteld is met de verbinding tusschen Moederland en Koloniën moge dienen het feit dat het mailverslag, gedagteekend 5 Juli het Departement van Koloniën nog niet heeft bereikt. Licht het stuk niet op den bodem der zee, dan zal het te eeniger tijd wel aankomen. Toch mogen wij dankbaar zijn dat er nog brieven en kranten aankomen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Pleidooi voor 't Maleisch als voertaal. In de *Medan Goeroe Hindia* komt voor een lezing van *Soetan Mohamad Zain*, een bekende figuur in de Inlandsche Onderwijzerswereld en Voorzitter van de Inlandsche Onderwijzers-Vereeniging. In 't kort betoogt hij — dat waar actie is, ook reactie volgt. Door de kersteningpolitiek ontstond z. i. de *Sarekat Islam*. Op de vele vereenigingen van den kleinen man, volgde de oprichting van den *Regentenbond*. Zoo ook is 't met de taal gesteld. Naast het streven om de Nederlandsche taal een groote plaats in te ruimen, is een streven ontwaakt om de eigen taal te verheffen, zoodat er nu twee partijen zijn: één, die bij het Onderwijs aan Inlanders het Nederlandsch, een andere, die de landstaal als voertaal gebezigd wil zien. Verschillende personen van naam en groote vereenigingen hebben zich met die voertaal-kwestie bezig gehouden. En bij al het onderling verschil zijn zij het toch hierover eens: dat de Inlanders één Westersche taal moeten kennen, als sleutel tot de wetenschappen van het Westen, en dat, doordien Indonesië een bezitting van Nederland is, die taal het Nederlandsch moet zijn. Zij, die het Nederlandsch als zoodanig willen, zeggen: Wij, Inlanders, leeren Hollandsch, om een betrekking te krijgen, om even bekwaam te worden als de Hollanders, om niet langer als minderwaardig te worden beschouwd! Wij moeten met de Blanda's concurreeren, leeren wij het Hollandsch niet, door het te gebruiken als voertaal bij onze lessen, dan staan wij achter bij de kinderen, die van de Europeesche scholen komen! — Hooren wij nu, wat de anderen zeggen: Dat wij het Nederlandsch geen voertaal willen zien, beteekent nog niet, dat wij die taal niet willen leeren! Integendeel! Wij wenschen die taal een zeer ruime plaats ingeruimd te zien, maar als voertaal bij alle andere vakken moet de landstaal gebruikt worden. Het Nederlandsch dus uitsluitend onderwezen als vreemde taal. Ieder voelt het voordeel van het gebruik van eigen taal. Men heeft dan alleen de moeilijkheden van de vakken zelf te overwinnen. Bij gebruik van het Hollandsch daarentegen ook de taalmoeilijkheden, het lastige uitdrukken van gedachten daarin enz. Daardoor staan wij achter bij Hollandsche medeleerlingen, bereiken vaak het eindpunt niet, blijven toch maar krukken! En een gevolg is ook, dat er geen lust tot zelfstudie komt. De leerlingen worden napraters, doen niet meer dan de onderwijzers opgeven. Dit stelsel van onderwijs doodt het initiatief. Gebruikt men de eigen taal, dan verminderen de moeilijkheden, terwijl de eigen taal langzamerhand rijker en volmaakter zal worden, wat tegenwoordig niet gebeurt. Wat echter nog belangrijker is: Het tegenwoordig onderwijsstelsel is onnatuurlijk, wat betreft de aansluiting van beneden naar boven. In andere landen staat het hooger onderwijs voor ieder open. Want daar is van de eenvoudige dorpsschool tot de universiteit één taal als voertaal in gebruik. Hoe is dit in Ned.-Indië? Hier sluit bij het volksonderwijs niets aan, behalve de normaalscholen. Kan nu bij dezen toestand het volk vooruitkomen? Zoo ja, hoeveel procent kan vooruitkomen? Moet men geen medelijden hebben met de duizenden ouders, die voor hun kinderen den weg naar ontwikkeling zien afgesloten, enkel en alleen, omdat zij geen plaats op een H. I. of een Europeesche school kunnen krijgen? En dat komt alleen door de voertaal. Op de vraag: of er van beneden naar boven één taal kan worden gebruikt, antwoorden wij: ja, wanneer dat de Inlandsche taal is. Op de lagere scholen wordt de landstaal gebruikt. Op de algemeene vergadering van leeraren bij het middelbaar onderwijs heeft de heer Oostveen betoogd, dat op de komende Indische middelbare school

het Javaansch als voertaal moet worden gebezigd. Wij zijn den heer Oostveen dankbaar voor zijn steun, maar zijn toch met anderen van meening, dat niet het Javaansch maar het Maleisch, het Esperanto van Ned.-Indië, moet worden gebruikt. Wie met één taal een reis om de aarde wil maken, leere Engelsch. Wat het Engelsch voor de wereld is, is het Maleisch voor Ned.-Indië. En het Maleisch heeft alle eigenschappen om die plaats in te nemen. — Tot hen, die niet gelooven, dat op de Indische middelbare school het Maleisch voertaal kan worden, omdat: — Er geen geschikte boeken zijn, die op die school kunnen worden gebruikt. — Er geen voldoende aantal deskundigen is, dat zulke boeken kan maken. — Er geen boeken zijn, waaruit het geleerde kan worden onderhouden, enz. enz., zeggen wij: Allemaal volkomen waar; maar dan voeg ik er dadelijk aan toe: Dat kan nu nog niet, maar daarmee is nog lang niet bewezen, dat het onmogelijk is. Het Maleisch bevat alle eigenschappen om zich aan te passen, om rijker te worden. En als men zich daar ernstig moeite voor geeft, kan het heel goed voertaal en wetenschappelijke taal worden. Maar dan moet het Gouvernement dit streven steunen. En van nu af aan moet dan begonnen worden, het Maleisch te verrijken, ook met technische termen. Dat daarvoor, al naar gelang het vak er zich toe leent, bij andere talen geleend moet worden, is geen bezwaar. Ook moeter er goede boeken vertaald worden. Voor het Gouvernement zou dit 't groote voordeel hebben, dat er niet langer zou sukkelan met gebrek aan Europeesch personeel. Mits het maar zorgt voor oprichting van kweekscholen voor Inlanders, zal het aantonen van niet ontbreken. De Europeesche school en leerlingen langer met onvoldtallig personeel bevoegen te werken, daar op de Inlandsche scholen alleen bij het onderwerkzaam zouden zijn. Maar Europeesche onderwijzers maken, dat onze kindereen niet meer kunnen concurreeren met die van Europa? Wanneer het gouvernement wil, is 't een kwestie spoedig opgelost. In België zijn ook de diploma's van de Vlaamsche en Fransche scholen gelijkwaardig. Wanneer de diploma's van alle Maleische scholen met de daarmede overeenkomende Hollandsche worden gelijkgesteld, zal de Europeesche school door Inlanders heel wat minder bestormd worden. Het uit een politiek oogpunt verbreiden van de Nederlandsche taal behoeft men daarom niet te verminderen. Maar dan zal ook niet langer een leerling voor dom worden uitgemaakt, enkel en alleen omdat zijn cijfer voor Nederlandsch laag is. Maar als het Gouvernement die diploma's al gelijk stelt, zullen daarom particulieren dat ook doen? Wanneer een Inlander, een Indo en een totok met een H.B.S. diploma zich aanmelden, gaat de totok voor. Op ondernemingen wordt vaak iemand gevraagd met kennis van een Inlandsche taal. IJver en trouw zijn hoofdzaken. En alweer gaat de totok voor, omdat die over het algemeen ijveriger is, en beter te vertrouwen. Kennis van het Hollandsch moet in hoofdzaak door véél lezen verkregen worden. De omgang tusschen Inlandsche en Europeesche kinderen op de Europeesche scholen is toch nimmer vertrouwelijk. Naast weinig nadeel, hebben wij dus kortweg deze voordeelen bij het Maleisch als voertaal: 1e. Voor alle Inlanders staat de weg naar ontwikkeling open. 2e. De Inlanders hebben minder moeite om goed onderwijs te ontvangen. 3e. Het gebrek aan onderwijzers en ambtenaren zal verminderen. 4e. Indië zal niet meer zoo erg afhankelijk zijn van Holland. 5e. De Inlandsche taal zal rijker worden en zich ontwikkelen. De Inlanders zelf zullen zich meer Inlander voelen. — De weg, dien wij te volgen hebben is deze:

- a. Onze wensch aan het Gouvernement kenbaar maken. Wanneer wij allen dit vragen, zal onze wensch zeker worden ingewilligd, omdat de Regeering tegenwoordig meer onze belangen wil behartigen.
- b. De taal verrijken; beginnen met goede boeken vertalen.
- c. Aan het Gouvernement vragen, ambtenaren aan te stellen, die speciaal worden belast met het vertalen van boeken, terwijl de premie voor het vertalen van boeken moet worden verhoogd. Men begrijpt, dat mijn bedoeling niet is alles plotseling te veranderen. Maar met de voorbereiding moet nu al worden begonnen, opdat spoedig ons onderwijsstelsel „natuurlijk” worde.

DE BLOOIS & JENTEN

Kantoor en Remise:

Hoefkade 556—564

hoek van Bassenstraat

'S-GRAVENHAGE

TELEFOON H. 9380

F. I. TAVERNE, Arts.
PIET HEINSTRAT 30 'S-GRAVENHAGE

SPREEKUREN:

Maandag, Dinsdag, Donderdag en Vrijdag, van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van: *Beenwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekte*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*.

Deze plaats is gereserveerd door de Firma A. & B. SCHMEINK, Spuistraat 25, 2-256, Amsterdam.

VAN VEEN's Bedden - Matrassenmagazijnen

Hartenstraat 14-18-20, Tel. Interc. 8399 N AMSTERDAM
Ceintuurbaan 354, Telefoon Zuid 6174..

Aanbevolen Speciaalzaak voor het inrichten der Slaapkamers

LEVERINGEN DOOR HET GEHEELE LAND.

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-

Mode Magazijnen.

Handschoenen.

INRICHTING VOOR SPREEKONDERWIJS.

DEN HAAG, STATENLAAN 115.

Directrice: A. BRUGMA, Gemeente-spraakleerares te Den Haag. Spreektijd 12½ — 1½ uur.

GENEZING VAN ALLE SPRAAKGEBREKEN.

Speciale behandeling van stotteren. Onderwijs in Lip-lezen voor dooven. Behandeling van Aphasieën.

GELEGENHEID TOT VAKOPLEIDING.

De prijzen worden berekend naar de omstandigheden. Leeraressen: Mej. A. BRUGMA; Mej. J. HARDERS, Gemeente-Spraakleerares; Mej. H. A. KROON; Mej. J. SCHOUTEN; Mej. D. ZEVENHUIZEN, Gemeente-Spraakleerares.

BEDWATEREN

Zij, die aan bovengenoemde kwaal lijdende zijn, kunnen **algeheele genezing** bekomen, door het gebruik van het middel van den Med. Docts. Arts H. L. F. RUDING.

Voor verdere inlichtingen zich per brief te wenden **Z.-O. Buitensingel 58, Den Haag.**

Verhuizingen en Transporten.

BEHANGERIJ EN STOFFEERDERIJ

Groote, ruime, droge Bergplaatsen ter bewaring van Inboedels.

Julianaschool. De Blitarsche Inlandsche school-vereening heeft verlof gekregen om ten bate dezer school op de *aloon aloon* een *pasar derma* te houden. Den 31en Augustus zou deze school te Blitar geopend worden door den assistent-resident, waarna de meisjes-leerlingen onder geleide van de onderwijzeressen en het bestuur in optocht naar de *aloon-aloon* zouden trekken. De pangeran van Blitar zou dan een rede houden ter opening van de *pasar derma*, waarna drie kanonschoten den volke de opening zouden bekend maken. Het programma vermeldt verder 't volgende: 's Avonds vuurwerk. Den 1en September voetballen en volksspelen, als masklimmen, touwtrekken, zakloopen enz. Opvoering van de *wajang orang* door de leerlingen van de opleidingschool en de normaalscholen. Den 2n September wedstrijden voor *petinggi* paarden, waarbij prijzen zijn uitgelooft van f 25.— f 20.— en f 10.—. De *paseban* wordt ingericht tot restaurant, waar in afzonderlijke vakken door vrouwen van *prijajies* allerlei Inlandsche spijzen en dranken worden verkocht. De betaling geschiedt door bons, die uitsluitend aan de loketten verkrijgbaar zijn. Aardige Inlandsche meisjes zullen er voor zorgen, dat de bezoekers het noodige geld uitgeven voor bloemen en sigaren. *Wajangkoelit* en *wajang-eroetjil* benevens *koedakepang* zullen niet ontbreken, terwijl hier en daar een trektabel zal zorgen, dat ook de dobbelaars zich aangenaam kunnen bezig houden. Vermoedelijk zou er ook een afdeling komen, waar Inlandsche nijverheidsprodukten worden tentoongesteld en verkocht. De meisjes van de school zouden tijdens de pasardagen *kabajas* dragen, die al naar zij leerlingen van de 1e, 2e of 3e klasse zijn, een groene, gele en roode kleur hebben. De *pasar* heeft het vorige jaar f 300.— opgebracht en die opbrengst was nog te danken aan de gemeente, die vrijstelling van grondhuur verleende, anders zou de opbrengst nihil geweest zijn. De *Bintang Soerabaja* vernam verder, dat een der Europeesche ingezetenen aangeboden heeft om f 1000.— te storten in de kas van de schoolvereening, als hij voor zijn rekening de *pasar* mocht exploiteeren, maar dat op dit aanbod niet is ingegaan.

Van Deventer-school. Te *Semarang* zou een *fancy-fair* door de vereening *Mangoenhardjo* gehouden worden, op 't regentserf, waarvan de netto-opbrengst zou strekken ten bate van de aldaar op te richten kweekschool voor Inlandsche meisjes. De Inlanders doen alle moeite — zoo schrijft de *Bintang Soerabaja* — het den bezoekers niet aan afwisseling te laten ontbreken. Verschillende tenten voor vermakelijkheden zouden er komen, een loterij, waarvan de prijzen door de firma's Werner, Begeer, Wolf, van Ingen en Ohlenroth, welwillend zijn afgestaan. De hoofdprijs is een fiets, de tweede prijs een gouden halsketting, de derde een polshorloge enz. De trekking zal plaats hebben op den 31en Augustus. Voor f 1.10 kon men in de tent van Dr. R. M. *Abdulkadir* zijn geluk beproeven. Ook een *srim-pitent* zou er geplaatst worden, waar speciaal van Solo geëngageerde danseressen op twee avonden het publiek zullen doen genieten van de *tandak-kunst*. De prijzen der plaatsen zijn loge f 2.50, 1e kl. f 1.50, 2e kl. f 1.— en 3e kl. f 0.25. Deze liefdadigheidsbazar kwam tot stand op initiatief van de Inlandsche leden van het door den heer *Stokvis* voorgezeten propagandacomité voor de oprichting der van Deventer-school.

Prinsenvond. Te *Djokdja* had ten huize van *Pangeran Poeger* een vergadering van dien bond plaats. Honderd personen namen er aan deel. Zij werd zooals gewoonlijk geleid door *Prins Soeriodiningrat*, voorzitter van den Bond. Het doel van deze bijeenkomst was hoofdzakelijk om tot een statutenwijziging te komen. Zooals reeds vroeger is meegedeeld, wil men niet alleen de prinsenvonden van den bloede, doch ook alle adellijken als lid toelaten, hetgeen onder de bestaande statuten onmogelijk was. Besloten werd, dat in den vervolge als leden zullen kunnen worden toegelaten alle adellijken tot en met den vierden graad; dus de kinderen van de achterkleinkinderen van den Sultan of de zoogenaamde „*tjanggah*” en bovendien zij, die alleen het praedikaat „*raden*” voeren. Eigenlijk zijn alle *radens*, zij het ook in heel verre graad, afstammelingen van vorstelijke families. Als uitzondering worden ook toegelaten dienaren van den Sultan en den Kroonprins, ook al zijn die geen „*raden*”, doch slechts „*Mas*”. De bond blijft echter voorloopig den naam „Prinsenvond” dragen. (*Darmo Kondo*).

WAT DE CHINEES VERTELT.

Vreemd Kapitaal. De *Perwarta Soerabaja* vernam uit de *Japan Advertiser*, dat de stappen door de Japanners gedaan, om zich een aandeel te verzekeren in de suikerindustrie op Java, uit is gegaan van de *South Pacific Manufacturing Company*. Dit lichaam was oorspronkelijk van plan met een kapitaal van zes millioen yen op Sumatra met de suikerindustrie te beginnen, maar later werd het plan uitgebreid. Het kapitaal werd op tien millioen yen gebracht en reeds is een suikerfabriek op Java aangekocht. De nieuwe maatschappij wordt gerugsteund door de *Mitsui Company*.

Wenschen der Chineezzen in Ned.-Indië. De heer

Kwee Khay Hie, redacteur-uitgever van de *Tjahaja Timor*, heeft onder zijn landgenooten op Java een actie begonnen tot het zenden van een request aan de Indische Regeering, waarin de volgende wenschen der Chineezzen in Ned.-Indië worden kenbaar gemaakt: 1e. De urgentie van de oprichting van Holl.-Ch. meisjesscholen; 2e. De wenschelijkheid om één of meer zetels in de locale raden te doen bezetten door Chineesche particuliere notabelen, door de Chineesche ingezetenen gekozen. De Chineesche Hoofden hebben er alleen ambtshalve zitting. 3e. Verbetering van den rechtstoestand van de Chineesche onderdanen in Ned.-Indië, meer in het bijzonder voor wat betreft de politie rechtspraak, o.m. afschaffing van de openbare tenarbeitsstelling op denzelfden voet als voor Inlanders in de eerste plaats bij lichte overtredingen. 4e. In verband met sub 3e bespoediging van de algeheele doorvoering van het instituut der landgerechten. 5e. In hetzelfde verband voorts, minder willekeur bij huiszoekingen in Chineesche woonhuizen door in zulke gevallen de leiding aan een hogere politie-autoriteit op te dragen en de aanwezigheid bij het bedoelde onderzoek van een Chineesch hoofd verplichtend te stellen. 6e. Een ruimere toepassing door de plaatselijke bestuurshoofden van het aan dezen toegekende recht tot het verlenen van vergunning aan Chineesche ingezetenen zich buiten de voorgeschreven wijk te mogen vestigen. In de groote plaatsen, zooals *Bandong*, wordt deze vergunning veel gemakkelijker verkregen dan in kleinere. 7e. De regeling der inkomsten- en bedrijfsbelasting speciaal voor kleinere neringdoenden volgens een milderen grondslag te doen plaats hebben. 8e. Vrijstelling voor Chineesche ingezetenen van de persoonlijke prestaties van gemeente- en wachtdiensten, als bijv. bedoeld in art. 3 der gewestelijke keur van de residentie Pasoeroean d.d. 15 Augustus 1906, evenals deze vrijstelling in andere residenties reeds is ingevoerd.

Een Godsdienstige Meeting. Onder de Chineesche en Inlandsche bevolking te *Soerabaja* zijn oranje-kleurige programma's verspreid, die spreken van een godsdienstige meeting, welke 31 Augustus des morgens 8 uur en 's avonds half zeven in den stadstuin zou worden gehouden. Volgens deze programma's zou er op vijf plaatsen tegelijk gesproken worden: Hollandsch door den heer H. v. d. Spiegel, Maleisch door den heer R. Akkerman, Javaansch door *Raden J. Wiriodiredjo*, Hokian Chineesch door *Oei Koan Djwe* en Khonghoe-Chineesch door *Ni Giok Tong*. Het programma bevat verder eenige spreuken en acht zangen, die zeer letterlijk in het Maleisch zijn vertaald. 's Avonds zou er gesproken worden door ds. W. Pera, J. Mattheus, H. v. d. Spiegel, *Lim Hong Lian* en *Nio Giok Tong*. (*Bintang Soerabaja*).

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Jerusalem.

Een drietal weken geleden bereidden wij den lezer er op voor, dat de kreet: *Jerusalem, Jerusalem!* weer over de aarde zou klinken, als het entente-leger de heilige stad aan de Turken zou ontnemen. Terwijl wij dit schrijven is 't zoover nog niet gekomen, maar van Duitsche zijde wordt de gebeurtenis toch al voorbereid om den verwachten indruk te verzachten. *Jerusalem*

Wees niet blind voor uw voordeel en koop een

Monarch
Wahl
schrijfmachine
 met optiel- en
 afstrekapparaat.
 HOOPDAGENTEN
MEYENBROCK, HASELAGER & Co
 AMSTERDAM-ROTTERDAM
 DEN HAAG

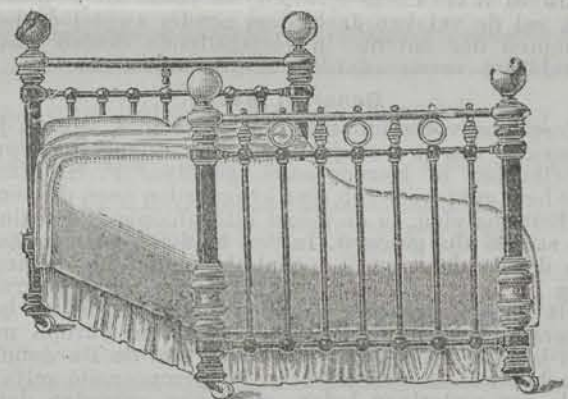
CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
 LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog. Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

Th. A. A. SIMONIS,
 GROENMARKT 34, over de Prinssestraat.
 TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

A. VAN DER PUTTEN,

Veenestraat 8-10 - DEN HAAG - Tel. 5330

Specialiteit: Damesblouses - Rokken

Zijden Stoffen. Garneer-artikelen.

Gas-, Waterleiding- en Electriciteits-
Maatschappij

voorheen I. SELTEN.

ROTTERDAM, Coolsingel 50, Telefoon Interc. 847.
 'S-GRAVENHAGE, Lange Houtstr. 8, Tel. Interc. H 715.

Installateurs van
 Gas-, Water- en Electr. leidingen.

BADEN, GEYSERS EN
 SANITAIRE ARTIKELEN.

Steeds voorradig:
PHILIPS GLOEILAMPEN,
 in alle lichtsterkten.

Adverteeren doet verkoopen.

is niet alleen voor de christenen een plek van hooge vereering, doch ook voor de Mohamedanen, maar overigens, waarschuwt men van Duitsche militaire zijde, moet aan de plaats uit een strategisch oogpunt geen be- teekenen worden gehecht. Zelfs laat men even door- schemen, dat juist die vereering er toe bijdraagt om er geen strategisch punt van te maken, dat dan aan de oorlogskansen van vernietiging zou zijn prijs te geven.

't Turksche leger moest van Gaza over Askalon tot Jaffa terug trekken, 't had zich ter bescherming van Jerusalem in een halve cirkel opgesteld, noordelijk door Jaffa en zuidelijk door de kust der Doode Zee be- grensd. De heilige stad zelf werd niet ter verdediging ingericht. 't Duitsche bericht van 22 November achtte 't daarom al niet onwaarschijnlijk, dat de vooruitge- schoven stelling door de T. zou worden opgegeven. De Engelschen, die verreweg 't hoofddeel vormen der op- rukkende macht, rekenen op de groote moreele uitwer- king van 't hier te bereiken succes, zoowel in christen, als in mohamedaansche, en in zionistische kringen. Zij zullen aan hun succes in Bagdad herinneren en zoo den indruk trachten weg te nemen van de overwinning der centralen in Italië, maar terwijl deze, volgens de be- schouwingen in de Duitsche pers, een groote verande- ring in den algemeenen toestand bracht, zal hetgeen op het front in Palestina gebeurt, eigenlijk niets veran- deren in den algemeenen loop der zaken.

Of dit geheel juist is? Wanneer aan de voordeelen op 't Westfront bereikt, de bezitnemng van Jerusalem kan worden toegevoegd, zal dit niet alleen een moreele factor vormen die, ook uit strategisch oogpunt be- schouwd, wel degelijk reële waarde heeft, maar tevens zal 't de centralen verplichten zoowel voor 't Westfront als voor dat in Palestina sterke afdeelingen te bestem- men, die aan 't Italiaansche front onttrokken worden, of anders daarvoor legercorpsen aan te wijzen, die aan de Russische grens vrijkomen en die hadden kunnen meewerken om de overwinning in Italië uit te breiden. Ook zal de val van Jerusalem zonder twijfel de bond- genooten der entente in verschillende deelen van de wereld tot vermeerderde energie aanzetten.

Generaal Maude.

Toen ons vorig nummer ter perse ging, kwam juist 't bericht van 't overlijden van den Engelschen opper- bevelhebber in Mesopotamië, generaal F. S. Maude. Met hem gaat weer een dier krijgslieden heen die, onder de Britsche vlag, in de meest uiteenloopende richtingen ten strijde zijn getogen. In den huidige oorlog was hij een der helden van 't oogenblik, omdat hij de neder- laag bij Koet el Amara op glansrijke wijze gewroken heeft en de Britsche wapenen bijzonder relief heeft bezorgd. Terwijl de Britsche legers in Europa maar niet konden opschieten, terwijl zij aan de Dardanellen in echee werden gehouden en in Mesopotamië zelfs ten volle een nederlaag leden, werd hun verweten dat zij alleen konden zegevieren waar Boerengeneraals het commando voerden. Dit is veranderd en momenteel zijn de Britsche wapens zelfs overal in 't voordeel, aan 't Westfront zoowel als in Palestina, maar deze omme- keer is door generaal Maude ingezet, die eerst weer meester werd van Koet el Amara, daarna Bagdad in bezit nam en vervolgens de Turken tot ver naar het Westen opdreef. De Engelsche regering waardeerde dit te meer, omdat dit succes de vele fouten en grove verwijten, bijgebracht over de vorige mislukte expedi- tie naar Mesopotamië, met den mantel der vergevens- gezindheid deed bedekken. Door 't optreden van de krijgsmacht onder generaal Allenby in Palestina is de kans niet groot, dat de Turken weer krachtig in de richting van Bagdad zullen willen doortasten, maar mocht hiertoe nog eens een plan gevormd worden, dan zou Engeland er zijn opperbevelhebber nog zeer mis- sen. Zal generaal Marshall, zijn opvolger, blijken een even krachtige en kundige aanvoerder te zijn? Mannen van de bekwaamheid en ervaring van Maude volgen elkander niet in reeks op.

In 1864 geboren, maakte hij in 1885 zijn eerste expedi- tie naar Soedan mee. In 1899 en 1900 nam hij als majoor deel aan den strijd in Transvaal. Als kolonel streed hij in den tegenwoordigen oorlog eerst bij Char- leroi en Bergen, later aan de Marne en de Aisne, waar hij als brigadegeneraal optrad. Weer aan 't front in België teruggekeerd, was hij tot generaal-majoor be- vorderd, toen hij aangewezen werd om 't commando in Mesopotamië op zich te gaan nemen.

Daar heeft een verraderlijke ziekte hem weggerukt, terwijl hij 't hoogtepunt van zijn roem bereikt had.

Nog eens Stockholm.

Hebben wij in deze rubriek reeds aandacht gevraagd voor de uitingen van de zich als verdrukt beschouwen- de natien, die, bij 't bezinken van den chaos, hopen ook haar volk een zelfstandig land te zien toegedacht, zij hebben 't niet gelaten bij een eerste poging om gehoord te worden. Na aan 't Nederlandsch-Scandinavisch vrede- comité haar klachten en wenschen te hebben over- gebracht, hebben zij te Stockholm nog een vergadering gehouden onder voorzitterschap van den burgemeester van Zweden's hoofdstad, den heer Lindhagen. De dele- gatie bestond uit tien mohamedanen uit Kaukasië, Egypte, Indië, Marokko, Tripoli, Bengazi, Tunis, Al- gerie en Turkestan.

't Merkwaardige ligt vooral in 't georganiseerd op- treden. Niet als bij toeval elk op zich zelf gelokt door den roep, die van Stockholm uitging, zijn de tien muzelmannen daarheen getogen. Maar wel als vertegen- woordigers van nationale organisaties, die weer de organen vormen van een groote internationale organi- satie. Op den gemeenschappelijken wensch van herstei- der nationaliteit hebben volksstammen, die ook in ge- loof één zijn, maar die overigens in landaard en taal zooveel verschillen als Kaukasiërs, Tripolitanen en Indiërs, elkander weten te vinden. Is er zeker iets heel oneigenaardigs in, dat zij het sociaal-democra- tisch comité, dat de internationale wilde doen herleven, tot bemiddelaar hebben genomen, dit is te verklaren doordien zij willen opkomen tegen de overheerschende regeeringsmachten, en zij hierbij nergens beter steun weten te vinden dan bij 't Stockholmer-comité, dat zich ook tot baas boven de aan 't roer zijnde regeerings- machten wilde maken.

De correspondent van de „N. R. Ct.” gaf (dd. 10 Nov.) over de moslims en hun grieven eenige interes- sante mededeelingen uit Stockholm. Sjeich Mohammed Atabi, afgevaardigde van Marokko, wraakte evenzeer de Fransche overheersching, als Sjeich Abdoel Aziz, namens Toeranië, dat 40 miljoen inwoners bevat, de tyrannie van Rusland, als Tripolitanen de opperheer- schappij van Italië en als Egypte die van Groot Brit- tannië. Sjeich Saleh Sjerif, oud-professor aan de uni- versiteit van Zeitoena te Tunis en sjeich Ismail Safaih, oud-kadi van Tunis, verdedigden 't goed recht van Tu- nis en Algerië op onafhankelijkheid. De Britsch-Indiërs herhaalden het bekende: Indië voor de Indiërs.

Overall is de roep om vrije ontwikkeling door onder- wijs, vrije pers, vrij verenigingsrecht, eigen recht- spraak, eigen bestuur en regeering.

Uit verschillende deelen van de wereld samen geko- men, gaan zij uiteen, gesterkt door de overeenstem- ming van die wenschen, overtuigd strijders te zijn voor een gedachte en voor een leuze, die zich op honderd punten onder de onderdrukte volkeren baan breekt en waardoor de klein gehouden volksstammen zich ont- worstelen aan de suggestie van hun overheerschers.

Hoe zal deze noot klinken door de vredesonderhan- delingen heen? In de betoogen komt herhaaldelijk een verwijzing voor naar de uitlatingen van de Russische revolutie, van Wilson, van Frankrijk en Engeland en van de neutralen over 't recht van zelfbeschikking der nationalistes. Deze wissel wordt ter afdoening voor gehouden. In hoever zal hij gehonoreerd worden?

Dr. Jabber uit Delphi.

In hetzelfde verband maken wij melding van de reis door professor dr. Jabber door Europa. Hij is voorzit- ter van een Mohammedaansche vereeniging in Britsch- Indië en een bekend voorvechter voor Indië's vrijheid. In een interview te Kopenhagen verklaarde hij aan een medewerker van „Social Demokraten”, dat Europa bij 't sluiten van den vrede volle aandacht aan Indië moet wijden. Hij zeide, dat de bevolking van Indië vroeger verdeeld was, maar de Hindoestaansche en Mohame- daansche bevolking heeft zich nu vereenigd tot een krachtige oppositie tegen Engeland. Indië moet, vol- gens de moderne grondbeginselen, tot een bondsstaat worden hervormd, gedeeltelijk uit monarchieën, gedeel- telijk uit republieken bestaande.

Ons zijn deze uitlatingen sedert geruimen tijd be- kend. Wij maken er hier melding van omdat wij in 't propagandistisch optreden van dezen woordvoerder in Europa een merkwaardig teeken des tijds vinden. Zoo- wel zijn roeping om hier te komen getuigen, als 't feit dat Noord Europa hieraan aandacht en oplettenheid schenkt, is een eigenaardig effect van den wereld- oorlog.

Japansche landverhuizing naar Brazilië.

Het hoofdproduct van Sao Paulo in Brazilië, de koff- ie, vordert bijna uitsluitend handarbeid ter bewer- king. Reeds lang bestond er groote behoefte aan werk- krachten, de oproepingen aan Europa leverden niet voldoende liefhebbers, niettegenstaande tusschen 1889 en 1914 meer dan 930.000 door den staat ondersteunde arbeiders van over zee waren aangebracht. In 1914 heeft de regering zich in verbinding gesteld met een huis in Tokio, dat zich verbond jaarlijks 1500 land- verhuizers van beide geslachten naar Brazilië te doen komen. De regering betaalt voor elk hunner 9 pd.st. Zij worden onderscheiden in „Colonos” en „Camara- das.” De eersten krijgen volgens hun contract een zeker aantal koffieboomen, meestal 5000 te verzorgen, waarvoor zij 100 à 120 milreis per 1000 en per jaar ontvangen; hiervoor hebben zij met hun gezin allen arbeid te verrichten, die voor verzorging en oogst nood- dig is. De planter heeft voor 't onderwijs der kinderen te zorgen en voor een huiselijke inrichting der neder- zettingen. Camaradas daarentegen zijn arbeiders son- der gezin, zij zijn meestal helpers bij de planters zelve of bij colonos, zij werken op dagloon, voor 50 à 75 ct. 't Aantal Japanners, op deze wijze te Sao Paulo werk- zaam, is 15 à 20.000. Naast dezen is een vrij aanzien- lijk getal op eigen gelegenheid zonder contract geko-

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14

BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

„DE GLOBE”, Maatschappij van Verzekering op het Leven (zonder of met geneeskundig onderzoek), tegen Invaliditeit en Ongelukken. Goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten. Maatschappelijk Kapitaal ÉÉN MILLIOEN GULDEN. Gevestigd: 'S-GRAVENHAGE, Plaats IIa.

DE BAS & Co., Bankiers HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK AMSTERDAM BATAVIA 'S-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Medan, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 30.000.000.- Reserven f 14.800.000.-

Rotterdamsche Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 65.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 'S-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Delfshaven Feijenoord Glabbeke Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten. Voorschotten in rekening-Courant. Deposito's. Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding. Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 6.900.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Geldermalsen	Sliedrecht
Alphen a/d Rijn	Gouda	Sneek
Amersfoort	Gorinchem	Stadskanaal
Apeldoorn	Groenlo	Terneuzen
Arnhem	Groningen	Tholen
Barneveld	Harlingen	Tiel
Bodegraven	Heerenveen	Uithoorn
Booskoop	Helder (den)	Utrecht
Coevorden	Hengelo (O.)	Veendam
Culemborg	Hoogeveen	Veenendaal
Delft	Katwijk	Vlissingen
Den Burg (Texel)	Leeuwarden	Wildervank
Deventer	Leiden	Woerden
Doornik	Meppel	Umliden
Dordrecht	Middelburg	Zeist
Drachten	Oostburg	Zierikzee
Ede	Purmerend	Zutphen
Franeker	Schagen	Zwijndrecht
	Schoonhoven	

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

BLOM & VAN DER AA

ASSURANTIËN

AMSTERDAM, Beursplein 5

(EFFECTENBEURS)

TELEGRAM-ADRES: BLOMA-AMSTERDAM. INTERC. TEL. NOORD: Nos. 2247 - 3174 - 2192 - 7783 - 6704. POSTBUS: 224 en 228. BEURS: Nis 35/36.

Belasten zich met de uitvoering van assurantie- orders, al of niet inclus oorlogsgevaar, on- verschillig van welken aard.

Coöperatieve Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank, Hoofdkantoor: Rokin 55, Amsterdam. CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers. SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

CREDIET- EN HANDELSBANK voor Nederland en Koloniën

HEERENGRACHT 452 - AMSTERDAM

Verstrekt Credieten van f 1000.- af.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

men, ook voor hen wordt 9 pd. st. p. persoon vergoed. Het oordeel over deze Jap. is niet onverdeeld. Waar Europeesche en Jap. colonos samentroffen, bleek de goede verstandhouding niet te bewaren te zijn, de groote verschillen in karakter en levensopvatting waren gestadige bron tot oneenigheid en twist.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

De Juni-afl. opent met een historische beschouwing over het Regentschap Toeban, door den ass.-resident J. E. Jasper. Aan het belangrijke opstel is toegevoegd een schetskaart van de begraafplaatsen Sentana (met de begraafplaats van Soenan Bonang, een der eerste verkondigers van den Islam op Java). — Onder het opschrift „Van Oostindische voyagiën en vaderlandsche reizen”, vestigt „Ganesa” de aandacht op het 3e of laatste deel van Dr. D. F. Scheurleer's groot werk „Onze mannen ter zee in dicht en beeld”, dat op bijna iedere bladzijde herinneringen aan de tijden der Oost-Indische Compagnie opwekt. — De rubriek korte mededeelingen bevat: De bestuursdienst in beeld. — De fatale cirkel. — Uit de Taliwangse rechtzaal. — De haven van Belawan. — Wegen in Bantam. — Een veel belovende strek voor de theecultuur. — Het bestuur op Halmahera. — Ten slotte in de rubriek vragenbus: Kunnen gewezen cultuurdienstplichtigen al dan niet rechten doen gelden op de door hen vroeger geplante schaduw- en vruchtboomen in sedert verlaten Gouvernements- en desa- (vrijwillige) koffietuinen? beantwoordt door W. d. K.

In- en Uitvoer.

In het 21 Nov.-Nr. van „In- en Uitvoer” een korte beschouwing, getiteld: De Vereenigde Staten als afzetgebied voor Nederlandsch-Indië. Aan de hand van statistieken wordt er in aangetoond dat de Ver. Staten voor een groot aantal N. I. stapelproducten een zeer belangrijk afzetgebied zijn geworden. Rubber wordt thans voor het allergrootste deel daarheen verscheept. Voor Java-thee was tot voor korten tijd Amerika een onbelangrijke markt; in het eerste halfjaar van 1917 bedroeg echter de uitvoer daarheen reeds ca. 25 pCt. van het totaal. Koffie, welk artikel (met uitzondering van de Kroë-koffie en fancysoorten) tot nog toe slechts matig in Amerika gewild was, vindt thans daar te lande een belangrijk grooter afzetgebied. Java-copra werd voor het eerst in 1915 rechtstreeks naar Amerika uitgevoerd; in welke mate deze export sindsdien is toegenomen, toont de statistiek duidelijk aan.

Producten als cacao, damar, hoeden, klapperolie, peper, sisalhennepe, tapiocameel en tin, gaan thans voor het grootste gedeelte rechtstreeks naar Amerika, terwijl van enkele dezer producten vroeger de uitvoer in hoofdzaak via Europa plaats vond.

Indologenblad.

No. 6 van den 9en jaargang bevat o.m. eenige opmerkingen door J. Mallinckrodt naar aanleiding van E. A. Zeilinger's artikel (zie Indologenblad van 25 Oct. j.l.): Oorsprong der verwantschapsstelsels in den Indischen Archipel. Laatstgenoemde dient in hetzelfde Nr. zijn bestrijder van repliek.

De Zendingstok.

Een verhaal uit den Zendingarbeid op Nias.

Met dezen titel verscheen (bij het Zendingsbureau te Oegstgeest) een boekje, geschreven door den zendingeling J. N. Bieger. Behalve het eigenlijke verhaal, geeft de deskundige schrijver nog bijzonderheden over de zeden en gewoonten der Niassers, als koppensnellen, oorlogvoering, huwelijk, overliden.

Zie uitvoeriger de bespreking in het Nov.-nummer van „De Rijsche Zending”, waarin tevens een opstel van J. H. M. (eerwaldt) over de heidensche Bataks en hun goden.

De Tropische Natuur.

Inhoud van de Aug.-aflevering: Uit het leven van eenige Javaansche bidsprinkhanen (met ill.), door S. Leefmans. — Een uitstapje naar de Vorstenlandsche vulkanen (vervolg), door den Berger. — Een bijzondere waarneming van St. Elmusvuur (in Straat Soenda), door van Weel. — Rimboeleven in Sumatra, door Edw. Jacobson.

De Java-Post.

In No. 32 van den loopenden jaargang een artikel van Pr. Vertenten over het uitsterven van de Kaja-kaja's (Papoea's) dat ten volle overdenking verdient. Doelende op sommige ethnografen, die liefst niet zien tornen aan oude zeden en gewoonten dezer natuurmenschen, zegt Pr. V. „'t Is hier eene kwestie van leven en dood. Wat wilt ge dan: of gezonde gekleeden, die kindertjes krijgen en 't ras nog redden, of opgesierden met hunne wel vaak interessante, maar vele in-slechte gebruiken, zonder kinderen? Bovendien moet de een na den ander toch zijne versierselen afleggen wegens ziekte, niet alleen langzaam wegwijnend, maar... s. v. v. wegroffend in vuil en stank met een ouden viezen lap over de lendenen, ter bedekking van zijn misere. Zoo waren er velen, zoo zijn er velen, en zoo zullen er nog vele anderen volgen. In Opaka liggen weer enkele nieuwe exemplaren, nog wel jonggehuwden. Vroeger heb ik ze gekend als flinke jongens

en meisjes. Helaas al weer tengevolge van de in-treurige gebruiken bij de Kaja-kaja's.”

No. 34 van de „Java-Post” bevat het vervolg van J. Suys' Indisch Staatsbeleid. De Financiën.

De Banier.

Het Nr. van 10 Aug. j.l. bevat o.m. een uitvoerig verslag eener voordracht van Dr. J. W. Gunning over het Inlandsch onderwijs, onlangs te Batavia gehouden. — Dat van 17 Aug. het overzicht eener lezing van Dr. Colenbrander over den arbeid der zending op het eiland Soemba.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud van de Aug.-aflevering De schietopleiding bij de infanterie, door H. L. Bierman. — Een eenvoudig nachtrit (waarnemings) toestel, door J. Otto. — De hoofdverbandplaats; haar doel, hare indeeling en haar tactisch gebruik, door H. L. Roelfsema. — Critische beschouwingen naar aanleiding van Blad I der „Legenda voor de Ned. Indische topografische kaarten”, door J. van Roon. — Springstoffen, door P. A. de Blicke. — Worpgeschut bij het veldleger, door P. — Uit de praktijk. — Van alles wat. — Enz.

Locale Belangen.

Afl. 3 en 4 van den 5en jaargang van het orgaan der Vereeniging voor Locale belangen bevatten een bijdrage van J. F. H. A. Later „De gemeente en de kampong”, naar aanleiding der aanhangig zijnde wijziging van art. 71 van het Regeerings-Reglement, teneinde de opheffing van het zelfstandig bestaan van kampongs, wier gebied in dat van eene gemeente besloten ligt, mogelijk te maken. Met dezen maatregel zal — zegt schr. — eene principieele verandering worden aangevat in het bestuur over deze landen, die grooter en belangrijker zal zijn dan men oppervlakkig denken kan; het is zulk een verandering van staatsrechtelijke en economischen aard, dat het een ware revolutie mag worden genoemd.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Inhoud van afl. 8, deel X. Cordes: de djatiboschen op Java. Hoofdstuk III. Het djatibosch, door Dr. H. ten Oever. — Determinatietabel der boomsoorten, welke in djatiwouden op Java voorkomen, door F. H. Endert. — Over dunning en winning, door H. Beekman. — Het gouvernement en de djatiboschen in Soerakarta, door S. — Het winnen van damar, door K. Heyne. — Nog eens over damarwinning, door J. B.

Mededeelingen Proefstation Midden-Java.

No. 27 dezer publicatie bevat een „Eerste verslag der cacao-selectie op Assinan”, door G. Hornbrug en Dr. C. J. J. van Hall. — In No. 26 behandelt de heer P. van der Groot weder een dierlijken vijand van de cultures op Java, n.l. het zgn. Tephrosia-kevertje.

Een en ander over Deli.

Onder dit opschrift geeft de heer J. Pouwels Nikkels in het 1 Nov. nr. van „Orang Peladang” in korte trekken een beschrijving van het leven dat een toekomstig Deli-planter tegemoet gaat. Aan het slot beveelt schr. de kennismaking aan met het onlangs verschenen geschrift van G. J. Dixon: De assistent in Deli (met voorrede van Prof. J. F. Niermeyer).

Geïllustreerd weekblad Indië.

Afl. 34 bevat o. m. De Lampongers (met afbeelding van een dorpshef in de Lampongs). — De Talang op, door J. F. Snelleman (met ill.) — Jager, door Benski, (met ill.) — Adellijke en ambtelijke titels op Java en Madoera, door A. J. J. Hammelburg.

De Indische Archipel.

Bij F. Bohn te Haarlem verscheen een boekwerk getiteld: De Indische Archipel. Geschiedkundige schetsen, door Dr. E. B. Kielstra. Het is een vervolg op den bundel die in 1910, onder den titel „Indisch Nederland” bij genoemden uitgever het licht zag.

In een reeks historisch staatkundige verhandelingen verhaalt Dr. K. in beknopte en bevattelijke vorm wat ieder Nederlander en in de eerste plaats hij wien in Indië een werkkring wacht, van de geschiedenis der besproken landstreken behoort te weten. Achtereenvolgens behandelt de schr. I. De Java-oorlog. II Het Bantamsche Sultanaat. III. De Sultans van Cheribon. IV. Nederland's betrekkingen tot Riouw. V. De afdeeling Indragiri. VI. De Lampongs. VII. Het Maleische schiereiland. VIII. Noord-Borneo. IX. Het Sultanaat van Bandjermasin. X. West-Borneo. XI. Nieuw Guinea.

Ned.-Indisch Rubbertijdschrift.

In de afl. van 1 Sept. worden o. m. de volgende onderwerpen behandeld. Crêpe of sheet, door G. J. Zuiderhoff. — Verkoop van rubber in het moederland of in de Koloniën? door C. J. C. Weijhenke. — Verslag van een bezoek aan eenige rubberlanden in West-Java door P. E. Keuchenius (slot). — De Amsterdamsche actie versus de Bataviasche rubbermarkt. Repliek van C. J. C. Weijhenke. — De ontwikkeling der Amerikaansche rubberindustrie.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 47: Hout en houtoogst, door A. te Wechel. — De suikervoorziening in Groot Britannië tot December 1916. — Handleiding voor de bereiding van rubber, door P. Arens, 2e druk (Mededeelingen van het Proefstation Malang No. 17), besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. — De aardnoot (Arachis hypo-

De Nederlandsche Spaarkas

AMSTERDAM, Rokin 95, Bijkantoor te BANDOENG. Bijkantoor te 'S-GRAVENHAGE, Stephensonstraat 49.

Kapitaalvorming, Uitzetfondsen, Studiebeurzen, Stortingen van f 2.50—f 50.— per maand.

Vraagt gratis prospectus aan: het Hoofdkantoor, de Bijkantoren of aan: den Oud.-Dir. Bijkantoor Bandoeng, H. VOLTEN, tijd. adres 's-Gravenhage, Kon. Emmakade 128; den Inspecteur, W. WEIJNE, Dibbetsstraat 83, Den Haag.

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam

Kapitaal f 29.122.400.—
Reservefonds = 18.900.000.—
Bijzondere Reserve = 2.000.000.—

— ALLE BANKZAKEN —

Haagsche Levens- en Spaarverzekering Mij

Barentszstraat 2a 's-Gravenhage

VERLEENT CREDIETEN

..... tot elk bedrag

Billijke voorwaarden Discrete afdoening.

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke of persoonlijke zekerheid, al dan niet met inpandgeving polis levensverzekering

N.V. „Voorschotbank de Nederlanden”
Frederikstr. 2 Kapitaal f 1.000.000 's Gravenhage

Geeft 4,5% **Schuldbrieven** uit in stukken van f 1000.—, f 500.— en f 100.—, onder **Trustee-toezicht**.

Maatschappij van Levensverzekering.

Hoofdkantoor :

Jansbuitensingel 5,

ARNHEM.

HYPOTHEEKBANK voor AMERIKA

Directeur: H. S. GRATAMA Jzn. DEN HAAG.

5 0 / 0 PANDBRIEVEN
na 10 jaar opvorderbaar
à 100 0/0. **98 1/2 0/0**
Verkrijgbaar tegen

gaea), besproken door J. Sibinga Mulder. — De begroting van Ned.-Indië voor 1918. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Tarwebouw in Ned.-Indië.

Naar aanleiding eener geslaagde proefneming met de cultuur van tarwe in het Lembangsche, schrijft de heer Buysman (volgens bovengenoemd Ind. Merc. Nr) aan het „Soer. Hbl.“:

Het in de couranten verspreide bericht, dat een proefneming met tarwe door den heer Bothma te Lembang genomen, goed is geslaagd, geeft mij aanleiding te herinneren aan hetgeen ik over de tarwe in het Bat. Nieuwsbl. van 19 en 20 Mei 1908 heb gezegd. Te Nongko Djadjar op 1230 meter, dus op dezelfde zeehoogte als Lembang, heb ik destijds eveneens zeer gunstige resultaten verkregen en ben vast overtuigd, dat zulks nog op aanmerkelijk mindere zeehoogte óók het geval zou wezen.

Het is overbodig uit te weiden over het groote belang van een tarwecultuur; dat belang is zóó duidelijk en groot, dat men vel blind moet wezen om het niet te zien. Versche tarwe zou beteekenen: brood, zooals men in Holland gebruikt, ten minste wanneer de bereiding zoo geschiedde als in Holland. Op Portugeesch Timor wordt reeds vele jaren lang tarwe verbouwd en wel op zeer geringe zeehoogte. Het spreekt van zelf, dat men de korrels in den drogen tijd moet laten rijpen maar zelfs in het midden van den regentijd heb ik gunstige resultaten verkregen.

Verder kunnen we mededeelen, dat door den heer C. v. d. Wal (Sindanglaia) een reeks van proeven met diverse tarwe variëteiten aangezet is, welke beloven schitterend te slagen.

Jaarcijfers Koloniën 1915.

Van de „Jaarcijfers voor het Koninkrijk der Nederlanden“, bewerkt door het Centraal Bureau voor de Statistiek, verscheen een deel met statistische gegevens der koloniën in Oost en West, betrekking hebbende op het jaar 1915. Vertraging in de aankomst der uit Indië te ontvangen gegevens is oorzaak van de late verschijning van dezen jaargang, waarin volgens het Voorbericht verschillende gegevens werden opgenomen, die in de vorige niet voorkomen.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9-6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Oproeping van gediplomeerde verpleegsters voor de militaire hospitalen in Nederl.-Indië.

Voor de verpleging van ernstige zieken in de militaire hospitalen in Nederlandsch-Indië kunnen derwaarts worden uitgezonden ongehuwde ziekenverpleegsters met Nederlandsch diploma, die niet jonger dan 20 jaar en niet ouder dan 35 jaar zijn.

Aan de betrekking van verpleegster 1ste klasse, waartoe de uit te zenden verpleegsters in Indië benoemd zullen worden, is verbonden eene bezoldiging van f 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, benevens vrije woning in het zusterhuis, voeding, licht, wasch en bediening.

In Indië zal bevordering kunnen worden gemaakt tot hoofdverpleegster en directrice.

Eene hoofdverpleegster geniet eene aanvangsbezoldiging van f 200 (tweehonderd gulden) 's maands, met ééne driejaarlijksche verhooging van f 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, eene directrice eene bezoldiging van f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands. Zowel de hoofdverpleegsters als de directrices hebben recht op vrije woning, doch voor voeding, licht, wasch en bediening moeten zij f 40 (veertig gulden) 's maands betalen.

Voor de berekening van de verlofbezoldiging, het pensioen en de bijdragen voor de burgerlijke pensioenen en aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, wordt de bezoldiging van de verpleegsters

1ste klasse met f 75, van de hoofdverpleegsters en directrices met f 35 verhoogd, zijnde het geraamde bedrag van de haar niet in geld toekomende voordeelen.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen enz. staan de uit te zenden verpleegsters gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren.

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen. Rijks- en gemeentedienst kunnen voor de helft geldig gemaakt worden voor Indisch pensioen.

Het pensioen bedraagt dan per jaar driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende 24 maanden.

Aan de uitzending naar Indië is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrusting, ten bedrage van f 300 (driehonderd gulden);

b. eene voorloopige bezoldiging van f 60 (zestig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheeping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot den dag waarop daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat;

c. overtocht voor landsrekening in de tweede klasse.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal de lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst moeten blijken.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij verzoekschrift, dat aan het Departement van Koloniën moet worden gericht, te wenden tot de 9de afdeling (Personeele Zaken, Burgerlijke Dienst) van dat Departement, onder overlegging van:

a. het diploma en, zoo mogelijk, getuigschriften;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moeten de plaats en de dag van geboorte worden vermeld.

De aandacht van belanghebbenden wordt er op gevestigd, dat bij de 9de afdeling van het Departement van Koloniën op aanvraag kosteloos verkrijgbaar is een gedrukte, houdende uitvoerige inlichtingen nopens de „Dienstvoorwaarden“ van de verpleegsters bij de militaire hospitalen in Nederlandsch-Indië.

(Nederlandsche Staats-Courant van 8 November 1917, no. 263).

Verpleegster bij het krankzinnigenwezen in Ned.-Indië.

Ter vervulling van de betrekking van verpleegster bij het krankzinnigenwezen in Nederlandsch-Indië moet derwaarts worden uitgezonden eene gediplomeerde krankzinnigenverpleegster, die liefst niet jonger dan 30 en niet ouder dan 35 jaar is.

Aan de betrekking is verbonden eene bezoldiging van f 60 (zestig gulden) 's maands, met drie driejaarlijksche verhoogingen van f 10 (tien gulden) 's maands, tot eene maximum bezoldiging van f 90 (negentig gulden) per maand, benevens vrije huisvesting, voeding en geneeskundige behandeling.

Voor de berekening van wachtgeld, non-activiteitsbezoldiging, verlofsbezoldiging, pensioen en bijdragen aan het Weduwen- en Weezenfonds van burgerlijke ambtenaren, wordt de bezoldiging verhoogd met f 75, zijnde het bedrag der aan de gediplomeerde verplegers en verpleegsters toekomende materiele voordeelen.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen enz. staat de uit te zenden verpleegster gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren.

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen; Rijks- en gemeentedienst kunnen voor Indisch pensioen worden geldig gemaakt.

Het pensioen bedraagt dan per jaar driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende 24 maanden.

Aan de uitzending naar Indië is verbonden:

a. eene vergoeding ten bedrage van f 300 voor uitrusting;

b. eene voorloopige bezoldiging van f 60 's maands, ingaande met den dag van inscheeping naar Nederlandsch-Indië;

c. overtocht voor landsrekening in de tweede klasse.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten zich vóór 10 December a.s. aanmelden bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

a. het diploma, en zoo mogelijk, getuigschriften;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

(Nederlandsche Staatscourant van 17 November 1917 No. 270).

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
Joaillerie Artistique.
Fabriek en Magazijn van Bijou en Zilverwerk.
NOORDEINDE 21. TEL. INTERC. 8902
DEN HAAG

Jeder Bijou uit ons magazijn afkomstig is een artistique geheel en geeft den drager voldoening.

Ontwerpen van bijoux en zilverwerk worden gaarne verstrekt.
Vakkundige bediening.
Zichtzendingen staan ten dienste.

Nuttige St. Nicolaas-Cadeaux
in Kleedjes, Zakdoeken, Handschoenen, Kragen, Parfumes, Sjaals,
koopt U bij de
Fa M. & J. TOEMAN,
Tel. 2009. - DEN HAAG. - Spuistraat 67.

A. M. CORNELISSEN
Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83c

.SANTAIRE INSTALLATIËN.

VERLICHTING
VERWARMING

Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen.

UITRUSTINGEN voor INDIE.
Geheel compleet
CIVIEL EN MILITAIR
GEBR. VLES
Breestraat 177 LEIDEN.
Tel. Int. 393.

R. Kreymborg & Co.
Hofmanncassiers
MODERNE MAGAZIJNEN VAN HEEREN- EN JONGENSKLEEDING, gemaakt en op maat.
Specialiteit Indische Uitrustingen
UNIFORMEN, GALAKLEEDING.

AMSTERDAM, Leidschestr. 1e v. Swindenstr. Ferd. Bolstraat Nieuwendijk	DELFT, 's-HERTOGENBOSCH, MIDDELBURG, EINDHOVEN, MAASTRICHT, VENLO, Markt Snellestraat Langedeelt Rechtestraat Grootte Staat Vleeschstraat
ROTTERDAM, UTRECHT, LEIDEN, ZAANDAM, Binnenweg Mariaplaats Botermarkt Damstraat	

Hoogfijne Maatzaken doch geen tailleursprijzen

VAN RIJN & SCHILPEROORD
Meubelfabrikanten.
Anna van Buerenstraat 157 - Tel. H. 679 'S-GRAVENHAGE.
Des gewenscht worden alle soorten Meubelen naar tekening vervaardigd.

Tel. Interc. H. 447.
Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15 'S GRAVENHAGE

RIPPEN
Pianohandel
PIET HEINSTR. 42 ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.
Verhuren Stemmen

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
 DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
 BALARTIKELEN.

2de Hands Meubelmagazijn
J. C. FERON,
 VEENKADE 20 DEN HAAG
 STEEDS IN- EN VERKOOP.
 Atelier voor herstellingen en veranderingen.
 Gevestigd sedert 1880.

C. P. MEIJS Lzn.,
 Prins Willemstraat 2-4, SCHEVENINGEN, Tel. Sch. 652
 FABRIKANT VAN
Hotel-Restaurant-Fornuizen
 Nieuwste systeem. Attesten ter inzage.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manieure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	
- Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplan 11**.
 Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.
 Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
 Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
 S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
 W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
 IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere infor-maties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
 MAS SAMSL, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.
 door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.
- b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.
 door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma

- MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:
 a. Onze West: De Kolonie Suriname, door REMAN IRUS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
 De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Recteur van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
 Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankieerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten
 - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
 - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon-dienst in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
 Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
 2de Schuijftstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
 Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

L. E. NIEUWENHUIZEN
 LEIDEN - HOLLAND
Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
 Groen „ (tusschensoort)
HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels”
 SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

„HUIZE ZEELANDIA”
 Pension van Statenlaan 100
 den 1sten Rang. DEN HAAG.
 Telefoon Schev. 2231.
 PRIMA REFERENTIËN. BILLIJKE PRIJZEN.
 Aanbevelend, Mevr. J. KOOPMAN.

TELEFOON H 7057
C. P. A. NICOLAÏ
 Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN
 Ruime keuze. - Nieuwste Modellen.
 Dunklerstraat 33 heek
 Valeriusstraat.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
 PIANO's in huur f 6.— per maand,
 desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
 Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
 's GRAVENHAGE.
 STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels
 Verhuur PIANO's van 15.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
 VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „
 REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
 Afdeeling Gebruikte Instrumenten.
 Speciale Inrichting
 voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

C. HOYNG,
 Spuistraat 20-22 Den Haag.
 AMSTERDAM - UTRECHT.
 Onze Geïllustreerde Catalogus is een
 uitstekende handleiding om zich op
 huishoudelijk gebied in te richten.
 TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
 VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.
 Prijscourant gratis.

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

J. FONDERIE Jr. Kort Achterom No. 17, (achter de Veenestr.) 's Gravenhage, Tel. 6102. - Gevestigd sedert Ao 1839.

Specialiteit in : STAALWAREN.

Groote sortering in TAFEL- en DESSERTMESSEN, ZAKMESSEN, SCHEERMESSEN, SCHEERAPPARATEN, SCHAREN.

HET ST. NICOLAAS-GESCHENK is een „BINTANG” Rijwiel

Rijwielmagazijn „BINTANG”, Newtonplein 152 's-Gravenhage

Telefoon H 2357.

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor. Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeren van woningen.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.

Vraagt Prijscurant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

HOLLAND TYPING OFFICE

Damrak 45 - AMSTERDAM - Telefoon N. 4625

Type- en Vermenigvuldigbureau

Speciaal adres voor Cyclostyle- en Schrijfmachinepapier.

E. VAN OS, Directrice.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Voor het a.s.

St.-Nicolaasfeest

onovertroffen keuze in

Practische Geschenken.

DIEREN-TUIN

Den Haag

Aangifte voor het Lidmaatschap kan dagelijks geschieden ten kantore Benoordenhout 2 en bij den Portier aan het hoofdhek.

Invullingsbiljetten en voorwaarden worden ook op verlangen toegesonden.

De contributie gaat in met de maand, volgende op die van de aangifte. Voorloopige toegangsbewijzen worden dadelijk verstrekt.

Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium, Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorlopend toezicht, Sociëteit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen.

Wed. Th. J. VAN ZUTPHEN

MEUBELMAKERIJ en BEHANGERIJ

.....VERHUIZINGEN.....

HAARLEM RIDDERSTRAAT 20

TELEPHOON 1654

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraichissements NOORDEINDE 44,

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken), FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

Inrichting voor Zenuwzieken en Hulpbehoevenden

KONINGINNEWEG 1 - AMSTERDAM

Telefoon ZUID 828.

OPNAME VOOR TIJDELIJK EN DOORLOPEND

Zuster C. G. SOER,

Gedipl. Verpleegster Ned. Ver. v. Psych. en Neurologie.

GIJP's Alcoholvrije Groc MOSKOWA

(Gedeponceerd).

is verwarmend, smakelijk en zuiver.

Vraagt Uwen winkelier en bij de fabrikanten Fa. GIJP & Co., Tel. H. 2962.

Regulateurs Westminster Carillons

SPECIAAL VOOR INDIË.

ZENITH en WALTHAM HORLOGES in goud en zilver.

Grootste sortering. - Laagste prijzen.

J. A. J. REMMERS, Molenstraat 35... t/o de Oude Molstr.

Brood-, Beschuit- en Banketbakkerswinkel van **J. J. MOOLENAAR.**

Tasmanstraat 134 's-Gravenhage.

Alle Artikelen verkrijgbaar der KONINKLIJKE BROOD- EN BESCHUITFABRIEK LENSVELT NICOLA.

Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.

POLMAN, HOELEN & Co.

KANTOOR: WEERDJESSTR. 83 ARNHEM TELEFOON INTERC. No. 945.

Verhuizingen onder garantie. Bergplaats voor Inboedels.

AUTOMOBIEL-TECHNICUM

Charlotte de Bourbonstraat 63-65. 's Gravenhage

Directeur: G. F. STEINBUCH c.c. ing., Corn. Speelmanstraat 42, Tel. 204

Cursussen voor Automobilbestuurders, voor Chauffeurs en voor Reparatoren.

Prospectus op aanvraag.

Bij voldoende deelname speciale cursussen organiseren voor verlofgangers.

AUG. SAVELKOUL.

INDISCHE UITRUSTINGEN VOOR HEEREN EN DAMES.

Heerenkleeding naar Maat.

Batavia - Semarang - Soerabaja - Bandoeng
Amsterdam, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt den Geïllustreerden Catalogus der Dames- of Heerenafdeling.

Holland-Canada Hypotheekbank, 's Gravenhage

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pct. PANDBRIEVEN

tegen beurskoers. Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim f 13.000.000.-